Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадуьл 1923 шера дена • ШИНАРА, 20 февраль, 1979 шу. • № 22 (5000). • Мах 2 кепек.

СОВЕТСКИ ПРАВИТЕЛЬСТВА ЗАЯВЛЕНИ

17 феврале Вьетнама Социалистически Республикина чухьийлхад Китая геранцара низаш.

Социалистически Вьетнама дуьхьалара Пекина агресси укх массехк шера ерригача Къулба-Малхбоален Азе хьакъехьен яьаьстта а Вьетнама хьакъехьен китайски lеьдалаша чаккхъяьхача ихерами низи тlадоаттабара политикан юкъерчал доацдаш хьахнина хlама да. Пекински лидераша гуттахьа хьакхайнаду, шийгара шин политика лелаеча а Къулба-Малхбоален Азе китайски экспансена тlо де ца тигарал совгlа, Пекина гегемонистски уйлаш чакхьахара цlенхаштта новкъарле хинна дlаьттача а Вьетнама «таlазар де» безам болаш шоаш хилар.

Китайски lеьдала доалдераштa лац Кампуче халкъо, вахьа цlий lоухийта Пол Пота палачески режим тlера а ккесса, лойллахарча Вьетнамаца доттагlала гlуланхаш лелаадар. Цунах агрессена дола бахьан а лаьрхlа пайда эцар — исторе хьахьонхачох, агрессор сий доарга, эхь тlадоарга ихоачавеш бола никъ.

Китай Вьетнамах латаро хьы тlа а хьахьоих Пекино машара кхелаштa мел бехктохкам ца хеташ ба, китайски кулгалхоша зулама мел шек боацаш геро оарцагlдоах.

Дуниха ха йоацаш мара ераххьара агресси юлатеха ялаш за йолча Вьетнаме китайски бlу чубахар бе-бацда доаца хlама а хийтта lе йиш яц дунен тlара дог-уйла цlена долаш вола цхьаь цаl саг, цхьаь цаl суверенни пачхалкхе. ООН принципашта духьала долча, дунен халкъашта юкъера бокъо гlожагlча тайпара телхаеча цу агрессина гlулакхаша дерригача дунена хьалхашка хьегуладоахк Къулба-Малхбоален Азе Пекино лелаеча гегемонистски политика бокъонца дола маlан. Из тайпа политика мичча бесса йита а мукъа йитар — из да тlадоаттадеча низаштен диктатан никъ белар, дуне тlема юкъедахьа тlерта китайски кулгалхой мукъабитар.

СРВ-ах Китай латаро ниттa хьахьехад. Пекин шие «гадоах» аьпа хетийта гlертача кегийчен юкъерчен пачхьалкхений хьаштаи лорадара хьахъехьа китайски кулгалхоша дуьнцача дахсача хабарий мел нах ба.

Керда агресси хачьенача турпалча вьетнамски халкъа хlанз а низ кхоачаргба шийн гадакха, тешаме доттагlий цун болаш хилараш хlаьта а. Советски Союзо кхоачашдергда СССР-ах СРВ-сиен юкъерча доттагlален цхьана леладенча гlулакхийн хьакъехьарча договорагlа шийна тlа ийца декхараш.

Хlанз, тlехьа боацача хана, совца боагlа Пекинера политика вlашуlехьйоакараш, Китайски халкъа безар, кхыча халкъашта а санна, машар ба, тlом а боацаш. Вьетнама Социалистически Республика хьагъехьа Пекино агресси дlахо яхьарах доалача зуламашта хьалхара бехктохкам ше ма-берра Китая хlанзарча кулгалхошта тlабуж.

Советски Союзо хоадамбоалаш хьадех агресси соцаелга иха хье ца болийташ Вьетнама Социалистически Республика территоре тlера китайски бlу арабоаккхилга.

Кулгаш дlадаха социалистически Вьетнама тlера!

БЕЗА ХЬАЬШИЙ БАЬ ТIАЙЙЦАБ

Нохч-ГIалгIайчене ххаьчай Херсонски областа делегаци

Украински ССР Херсонски областен Нохч-Гlалгlайчени къахьегамхошта юкъе доттагlал дола дукха ха я. Дика традици а хинна дlаэттад Днепра барда тlеи лоамарой лаьттен тайп-тайпара делегацеш вlашагlъетталуле. Дукха ха йоацаш вай республика анналаш беза хьаьший баь тlаййцар херсонцаша.

Хlаьта хlанз вайцига баьхкаб херсонски доттагlий. 17-ча феврале байракхашца, транспарантащца хозаьлча Грозненски аэропорте Херсонски областа делегацена накъабаьхнабар КПСС Нохч-Гlалгlай обкома хьалхара секретарь А. В. Власов, НГlАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков, парте обкома секретараш Л. Д. Магомадов, М. А. Дорохов, М. О. Бузуртанов, Д. Г. Завгаев, НГlАССР Министрий Совета председателa хьалхара заместитель С. Н. Кожуховский, КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. И. Семенов, ВЛКСМ областной комитета хьалхара секретарь Г. Х. Эльмурзаев, кхыбола официальни нах. Накъабаьхкарашца бар городен республикан общественностен къахьегача коллективийн анналаш, кепайсазон, радион телевиденен белхахой, пионераш.

Вайцига баьхкаб: Украина Компарте Херсонски обкома хьалхара секретарь, СССР Лакхехьарча Совета депутат И. А. Мозговой, облсовпрофа председатель, Украина Компарте обкома бюро член Е. А. Черевичин, Украина Компарте ЦК инспектор В. И. Кичекно, халкъа депутатий Великолепетихски районни Совета исполкома председатель Н. П. Чаленко, Украина ЛКСМ Херсонски обкома хьалхара секретарь В. Ф. Ходановский, СССР 50 шу дизара завода директор В. П. Назаренко, «Украина» яхача совхоза комбайнер, Социалистически Къахьегама Турпал В. М. Калюжный, парте обкома хьалхарча секретара помощник В. П. Рылеев.

16 февраля Херсонера баьхкача хьаьшеше В. И. Ленина памятника хьалхашка зизаш дехкар. Цул тlехьагlа уж белар Шелковской районе.

Чlоагlа безбаь тlаййцар уж № 6 йолча, «Бурунный» яхача совхозашка, «Коминтерн» яхача колхозе.

Селхан lуйренна КПСС обкома бюро членашца вlашагlкхийттар делегаци.

«Консервплодоовощ» яхача объединене «Пригородный» совхозе къахьегархашца къамьлаш деш хилар вай хьаьший. Цигара баьхча Веденски район йоазаш, цигарча боахамашка хьожаш хилар херсонцаш. Цар сийна Ведено майдан тlа дир доттагlален йоккха митинг.

Тахан хьаьший гор. Грозненга хьожаргба. Уж хургба СССР 50 шу дизара цlерагlча химически заводе, кооперативни техникуме, ПАП-3. Цар кулгалхошца къамьлаш дергда.

Сарахьа цар даьнна лоацаргда кердача драматически театре хургйолча доттагlален митинге.

ХЕРСОНСКИ ОБЛАСТА ДЕЛЕГАЦЕ ЧЛЕНАШТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Украина Россеца юхавlашагlахийтта 325 шу дизарца дуззадениа Херсонски областен Нохч-Гlалгlай АССР-ен къахьегамхошта юкъера доттагlал чlоагlдаран социалистически яхь шерьяран тlаберзабаь боккха болх берах Нохч-Гlалгlай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Мозговой Иван Алексеевича — Украина Компарте Херсонски обкома хьалхарча секретара

Черевичин Егор Александровича — облсовпрофа председатела

Кичекно Владимир Ивановича — Украина Компарте ЦК инспектора

Чаленко Нина Петровнана — халкъа депутатий Великолепетихски районни Совета исполкома председатела

Ходановский Владимир Федоровича — Украина ЛКСМ Херсонски обкома хьалхарча секретара

Назаренко Владимир Павловича — СССР 50 шу дизара цlерагlча завода директора

Калюжный Виктор Михайловича — «Украина» яхача совхоза комбайнера, Социалистически Къахьегама Турпала

Рылеев Василий Петровича — парте обкома хьалхарча секретара помощника.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

гор. Грозный.
1979 шу 19 февраль.

КОТБАЬНАРИЙ СЛЕТ

Доккхача цlейга баьхача санна гlоабаьнна бер 16 февраля г. Грознерча драматически театра помещене чу вlашагlкхийттараш.

Цига яр городий Грозне, Орджоникидзе, Махачкала Ленински районаша лелаечa социалистически яхье котбаьннарий кхоалагlа слет.

Слете дакъа лаца баьхкабар вежарашка йолча республикай промышленни предприятейи организацейи болхлойи гlулакххойи.

Слет хьаеллаш вlашагlкхийттарам дакъале а дувцаш хьалхара доши аьлар г. Грозне Ленински райисполкома председатела О. М. Петренкос. Промышленни предприятей, гlишлон а кхыча а организацей яхье яьнача коллективаша дакъа къахьегама толамаш иттлагlча пятилетка дlадахача шерий заданеш тlаьйдаь социалистически декхараш тlехихоачашдера дувцаш яр КПСС Ленински райкома хьалхарча секретара Г. Ф. Галковас яь доклад.

Белла тlа керда торонаш дехарах, балха динали производства эффективности лаккхьеш хьийгача къах лаьца къамьлаш дир слете «Грознефтегеофизика» треста бригадира М. Лейбурга, «Красный молот» завода токара В. Живкина, кхыча районашка кхыча къахьегамхоша.

Цул тlехьагlа Къилбаседа Хlирапашьарен Дагестанерен баьхача хьаьшеша социалистически дlаделар шоашца яхье баьнача гор. Грозне Ленински районa къахьегамхошта.

Яхье хьалхе яьккхачарна маьхера совгlаташ сийлен грамоташ лалар совгlа, «Социалистически яхье котбаьннар» яха цlе лелташ дийхкар. Совгlаташ дlаденнача тlехьагlа яхье яьнача районий къахьегамхой иттлагlча пятилетка а цун диъ лагlча шера а кхы а дакагlа толамаш даьн вежарашка долча къамий доккхдоаца доттагlал кхы а чlоагlден тlахьехни дола Кхайкарал тlаййцар слета делегаташа.

Х. АУШЕВА.

МОЛДАВСКИ ССР. Политически хьинар чlоагlа айденна а болаш кийчлу республика городашкарен юрташкарен къахьегамхой СССР Лакхехьарча Советe деча хоржамашта. Чlоагlа хьаштдолаши дегаш гlоздаьнна болаши lомаду къахьегамхоша КПСС ЦК-ас СССР беррисача харжархошка, гражданашка даь Кхайкарал.

Криулянски района Ставчены яхача поселке агитационни центрех цаl а хинна дlаэттай къонача харжархой клуб. Дикагlа болча пропагандисташен агитаторашен боккха массово-политически болх бу, лекцеш ешилга, беседаш елга, къахьегама ветеранаш нахаркхошца вlашагlбетталуйта вlашагlехьдоах.

Моттигерча совхоза-училища юкъалуча телевизионни студе творчески группо «Хоржамашкара хоржамашка» яхаш телепередачий цхьа чакхйоакх. Царна юкъе дакъа лоац производстве хьалхалаттарашa, педагогаш, партийни болхлошa, поселкен Совета депутаташа.

СУРТА ТIА: «Хоржамашкара хоржамашка» яха аргlанара телевизионни передача дlайзъеш латт. Передача ю совхоза-училища партийни комитета секретара А. В. Проданен режиссера Г. В. Липатовася.

Б. КАПНИНА сурт. ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАМА ДЕНАЛ

«Красный пахарь» яхача колхоза шурий-товарни ферме балха йоагlаш кхойттлагlа шу долаш яр Лукманова Зина. Из дар 30 шу гаргга яа хьалха.

— Цу хана дена доахан деттаи хьайоагlа со, — дувц Зинаида Ситхалиевнас, — дог хьоастам а хадахетар дахьаш а минуташ хиннай. Кхача хана, балхага ялаза а йоллаш, чlоагlа кlаьд лора. Цхьа дагадеха lанзар дlаьлча бакъаьа ядар-хьогl со фермера яьлла. Из а нийса хургдац. Наха а на бой укхала болх. Со хlама йоал юха? Дlа ца йодаш lийра. Теркал дора аз опыт йолча доярк аша болх мишта бу. Гlо дора сона укхаза болх беш хиннача йоккхагlйолча йишас. Галинас.

Дукха хlаман хьа а йийца шоай балха юкъедихьар цар. Лукмановас йоах, ферма доярк аша даьрхlад укх шера шоай доалахоша санна хlара lеттагара 3050 килограмм шура яккха.

Лукманова — ферма йоккхагlа йола доярка. Хlара дена доахан детта болабалахьа е дийтта баьча доярк аша лоацца къамаьл ду цо. Цига дувц хьалхарча дийнахьа дьр фуд толашагlа болча доярк аша шура дукхагlа мишта йоах, цхьабараш тlехьабисара бахьнаш малагlаш да.

Дог гlоадоалар къонача доярка ше доахангара дукха шура яьккхача, хьайоакхха шура ди тlехьа дуккагlа хила йолаелча. Атта дацар шура совъяккха. Къаьстта хала хулар lай: доахан латта моттиг шийла яр. Дерригa балхаш кулгашца де дезар — доаланна цхьй йоло. Доанъар дилла, яхий цlенде. Хlанз кхьча тайпара да гlулакх, — йоах доярка. — Доахан латта моттиг йlайха а пергlата а я. Дояркай къахьегам мешинашка эттача баьннхаб. Доахан механизмашца детт, машинашa цlенду ккийш, цар дула доакъаб а. Шоай болх баьнча салоl доярк аша, цlен уголоне латтача телевизор чу хьож, газеташ журналаш деш. Из садъердам массанена а болаш ба.

Ха дlа ме йода балха гонал лакхлу Зинаида Ситхалиевнай, совйоал бахха опыт, ферма дикагlа болча доярк ай мугlараштa юкъе йода. Халонаш да lоналар, дешаи хьинари совцаьлар. Хlара шера доккхий социалистически декхараш тlаьйду цо, хlаьта уж тlехихоачаш а ду. Эггара хьалхарчарца йолаелар Лукманова хlара lаттагара кхо эзар килограмма шура яха, тlаккха... 3500, 3700. Хlанз 50 lатта гlулакх ду Зинаидас. Дlадахача шера царех хlаранегара 400 килограмм шура яккха декхар тlаьйцадар цо, хlаьта яьккхар 4250 килограмм. Лукмановас тlаьйду декхараш массаза а зиданел дукха а лакхагlа хул, уж кхоачаш а ду.

lуваз дина дар, кхаберен деттарен режим нийса лелаяр, электричестваца доахан деттара приемаш дина lомаяр бахьан долаш доах Зинаида Ситхалиевнас доккхий толамаш.

— Шура дукха яккхара, — йоах доярка собране ше къамаьл деш, — доагъар нийса lац. — Чlоагlа лоархlаме я коллективно бартагlа, шийн вlашагlкхобеш къахьегар. Ниттa болх беш хиача толам боаних.

«Красный пахарь» яхача колхоза доярк аш цхьа бахх lенабац шоашта лоаллахарча «Путь к коммунизму» яхача колхоза ферме. Цар lомайора хьалхалаттача доярка А. С. Моисеевай опыт, ферме къахьегам мишта вlашагlехьбаьннаб зувра.

Массанена а хов Зинаида Ситхалиевна ше хиннахьа балха хьаухилга а тlехьайнача доярк аца цо массаза а къамаьл делга а. Цо дилла а хьалхадоах толам баккхара дисциплина хилари шийна тlадилла гlулакх бокъонца кхоачашдеш хилари мел лоархlаме да.

Ферма коллектива собрани хилча массала а къамаьл ду Лукмановас, шийн опытах дувц, тlехьагlа а пайдана хургбола тьехам бу, новкъостий хьинаре къахьегара тlахьех. Дукххача наьмех латт ферма коллектив, амма болх бартагlа бу, вlаши новкъостал ду доярк аша. Хьайбаш лелаадераш кхетадеш ба шоашта тlалатта гlулакх бехктокхаме хилар, цудухьа из кхоачашдара тlабохийт цар шоай беррига низ.

Итт шу хьалха дар ферма коммунисташа дикагlйола доярка Лукманова шоай мугlарашка дlаэцаш. Ферме хьинаре къахьегарах цунна еннай Къахьегама Цlеча Байракхен Къахьегама Сийлен III степенен орденаш. Дукхзаза а ВДНХ дакъа лоацаш хиннай, цигара дотон борзен медалаш енай. Цо дика къахьегар бахьан долаш хийржай из КПСС райкома членалла, моттигерча юрта Совета депутаталла.

Тхоца къамаьл деш Зинаида Ситхалиевнас дийцар вай мехка паччахьалкхен lаьдала лакхехьарча органе тlехххьара хоржамаш хиначуа тlехьагlа Каргалински станице а шоай колхозе ферме а хиначa хувцамех.

— Дукха да дигь шерен ах шерен хинна дог гlоадоахкхаш дола хувцамаш, — аьлар цо. — Дукха хатирхой ба хlанз ферме болх беш. Дегlаух колхоза экономика. Дикагlа бах нах, алсамъоалаш латт юрта бахача нахьа культурно-бытовой хьалаш тоадара хьахеца средстваш. Доккха культура Цlа да хlанз станице, хьал а яь болх беш я берий беш-ясли, хьайийлай музыкальни школа, дукхача колхозхошта дина цlенош дахьд шоашта — уж дерригаш а керда да тха вахаре.

Болх а дина бу, бахха а дина бах «Красный пахарь» яхача колхоза членаш. Хьинаре къахьегаргдолаш ба уж дlахо йодача хана а. Колхозхой кхоллaмеча къахьегама юкъе доккха дакъа лоац хьинар долча къахьегамхочо, ферма дикагlа йолча доярк ас, коммуниста Зинаида Ситхалиевна Лукмановас.

Е. ФАРНИЕВА.

ХОРЖАМИЙ комиссешка

Грозне Союзий Цlагlа РСФСР-гара иттазлагlа хоржача СССР Лакхехьарча Совета Къамий Советe хоржамаш дара № 7 йолча Грозненски хоржамий округа окружной хоржамий комиссе аргlанара заседани хилар. Из хьайиллар окружной комиссе председатела заместитела М. Б. Багандалиева.

Заседане дийцар хоржамашта кийчо ярен кхаь тассара хоржамий участкаш кийчъярен балхах дола дешаш, харжархой спискаш оттаяра баьча балха итогех уж дlайоалийталга вlаштlехьдаккхарахи.

Цига хоамаш даьча НГlАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара Н. Я. Правенькe, Дагестански АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара А. М. Магомедова, халкъа депутатий Астраханский областной Совета исполкома оргинструкторски отдела заведующа В. М. Голубева белгалдаьккхар, хоржамашта хьалхара кампании политически къахьегамен хьинар чlоагlа айденнача, КПСС XXV съезда, парте ЦК июльски ноябрьски (1978 ш.) Пленумий решенеш, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева къамаьлашкара положенеши выводаши кхоачашъяра къахьегамхой оарцагlбаьннача хьале чакхйоаккхаш хилар. Советски наха чlоагlа раьзи хина тlаьйцар КПСС ЦК ССР Союза беррисача харжархошка, гражданашка даь Кхайкарал, цар цох лерl укхал хьалха дlадаха хоржамаш хиначул тlехьагlа хlема хьаххоллаш баьча балха итогаш еш дола лоархlамегlара политически документ. Кхайкарала юш а луш Нохч-Гlалгlайчи Дагестански автономни республикай, Астраханский областа къахьегамхоша кхы а доккхагlа дола декхараш тlаьйду. СССР Лакхехьарча Советe хоржамаш ду дя шоаш кхо ца беш къахьегарца белгалдаккха кийча хилар хьайоах. Промышленни предприятей, гlишлоний, колхозийи совхозийи коллективаша дег тlара къоабалъяь хьаллоац парте чурен арахьарен политика, новкъост Л. И. Брежнев верте латтача цун Центральни Комитета. Политбюро беркате гlулакххаш.

Комиссе ладийгlар участковни хоржамий комиссей председателий отчеташка: г. Грознерча Ленински районе № 39 йолча А. Б. Бисчекова, г. Грознерча Заводской районе № 24 йолча Т. И. Евсюковай, Грозненски районерча Пригородни юртара № 26 йолча И. Г. Аненкова хоржамашта кийчо ярах лаьца. Цу хоамашка белгалдоакхар хоржамашта еш йола кийчо массанахьа дика вlаштlехьъяьккха, нохта болаш еш хилар, ерригa хоржамашта хьалхара мероприятеш шийй ханпахьа чакхйоахаш хилар.

Хоржамашта кийчо ярах дийцача деша итогаш йир окружной хоржамий комиссе секретара — парте Нохч-Гlалгlай областной комитета секретара М. О. Бузуртанова. Цо белгалдаьккхар, участковни хоржамий комиссеша, НГlАССР, Дагестански АССР Лакхехьарча Советий Президиумаша, Астраханский облисполкомо беркате болх баь хилар. Цо аьлар, хlанз цар декхар да хоржамашта еш йола тlехьара кийчо дика чакхъьаккхар, уж лакхача боараме чакхдахар.

* * *

Р. С. Ахматовас председателал а деш, Нохч-Гlалгlай АССР-гара иттазлагlа хоржача СССР Лакхехьарча Совета Къамий Советe хоржамаш дара йолча хоржамий комиссе заседани хиннай. «СССР Лакхехьарча Советe хоржамаш дарах» долча Закона тlа белгалъяьхача хьашка хьежна цхьадола гlулакхаш чакхдахатаза дарг ца хиларах лаьца дешаш дийцар цига.

СССР Лакхехьарча Советe депутаталла харжа оттабаьча кандидаташта регистраци яра итогех хоам бир Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара Н. Я. Правенькe.

Комиссе белгалдаьккхар, «СССР Лакхехьарча Советe хоржамаш дарах» долча Законо дlадехарашка хьежна иттазлагlа хоржача СССР Лакхехьарча Совета Къамий Советe депутаталла бола кандидаташ оттабь хилар, Законо белгалъяьча хана царна регистраци яь хилар.

Регистраци яь ваьнача хlара депутаталла волча кандидата удостоверенеш дlаденнад. Кепайоазоно дlабоазйитар харжархошта регистраци яь бола депутаталла кандидаташ. Чакхдаьккхад бюллетенаш кийчъелга.

Нохч-Гlалгlай АССР-гара СССР Лакхехьарча Совета Къамий Советe хоржамаш дара йолча хоржамий округашка хоржамашта кийчо яра деш долчох хоамаш дир окружной хоржамий комиссей секретараша: № 674 йолча Назрановски хоржамий округах лаьца А. Т. Тутаева, № 675 йолча Наурски хоржамий округах лаьца Х. М. Герзелиева, № 669 йолча Заводской хоржамий округах лаьца Л. С. Двигубскийс, № 673 йолча Ачхой-Мартановски хоржамий округах лаьца В. Н. Пьяныха, № 676 йолча Шалински хоржамий округах лаьца М. З. Демильхановас. Цар хьахайтар харжархой спискаш шийй ханнаьха отталь хилар, хlанз царга юхахьожаш хилар. Хlанз хьа а яьль харжархошка дlатолаш я приглашенеш.

Харжархой бахача моттигашка а, хlаьта нитта болх беча моттигашка а корте болаши торжественни хьален чакхдуваш хинна депутаталла болча кандидаташцара вlашагlкхетараш хlанз чакхдаьнна доллай хиларах комиссега хоам бир цига къамьлаш даьчар.

Цу вlашагlкхетарашка харжархоша хьакхайкадир шоаш КПСС лениски чурен арахьарен политика чlоагlа резала хинна хьаллоацаш хилар, вай Даьхен экономически оборонни ниа дlахо чlоагlбара шоаш бlубенна хилар.

Хоржамий участкаш телефони бувзамца lалашъярах дийцар комиссега бувзама производственно-технически управлене начальника А. З. Хаита.

Дешаш дувцача дакъа лаьцар хоржамий комиссе члеанаша Л. П. Белоглазовас, О. С. Беляева, комиссе секретара Б. И. Гандалоева.

Сийрда я агитпункташка

Дукха наь гулбеннабар Магlалбикерча хоржамий 2-ча участка № 3 йолча юкъерча школерча агитпункте. Укхаза баьхкабар мехкдаьтта промыслашкара болхлой, лаьттаи чеваш тохкараш, общественни организацешка балхаш деш бола нах. Укхаза деша дагlа цар бераш. Дукхабараш укх тlехьарча ханалца шоаш а хиннаб школа укх пенашта юкъе дешаш, хlаьта хlанз болхлой коллективашка хьинаре къахьеташ ба уж.

Харжархой безаме тlаьйцар школа директор йолча агитпункта заведующе В. А. Доронинас. Агитпункте балха плана тlа оттадаьд лекцеш ешилга, къонача харжархошца вlашагlдетталуйта, КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленумен СССР Лакхехьарча Совета иттлагlча сессен интервалаш дlайоазийтара беседаш елга. Харжархошта хьалхашка ше къамаьл деш Вера Антоновнас аьлар: наьха политически къахьегамен хьинар чlоагlа айденнача хьалашка дlахо еш я хоржамашта хьалхара кампани. Болхлоша, гlулакхерча наха, колхозхоша СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа шоай кандидаталла беш цlераш яьхай дикагlболча шоай ениалий.

Цо нитта дийцар эггара тlеххьара хоржамаш хилча дена тахан алца вай мехка халкъа бонхам дегlабоалабеча хинна хувцамаш а. Школа вахарера масалаш а кхувлаш, ше къамаьл деча хана В. А. Доронинас дийцар дешархошка беча балха тlа школа педагогически коллективана новкъарле еш дола хlамаш, дешархоех вай Даьхен безза бола гражданаш бара цар даьшкара шоашта эша новкъостал.

— Школан дезален мерттера декхар да, — аьлар Вера Антоновнас шийй къамаьл чакхдоаллаш, — шийй хьаштишкaш общества хьаштишки, бокъонаш а декхараш а цхьана тардеш вола гражданин хьалхевар. Бер lомаде деза, эггара хьалха, наха юкъе даха, вай йоккхачен барт тайначен социалистически общества нормаши принципи йолаш даха. Из lомаде деза шийй вахар чу бахьа беза никъ дийна хьалхашка бlаргаго, шийй Дай-мехка сий кхы а лакхагlа айде.

Цул тlехьагlа «Кхолламий кердача мулашка» яхача темах лаьца, КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленумен нийсазлагlа хержача СССР Лакхехьарча Совета иттлагlча сессен итогашта хетаь лекци йийшар КПСС горкома «Знание» яхача общества отделене секретара Бойко Нина Ивановнас. Цо дийцар вай мехка ерригача городашкарчен юрташкарчен наьха беркате хьинар КПСС ЦК ноябрьски Пленумо паччахьалкхен lаьдала лакхагlча органе хургдолча хоржамашен чlоагlа айдаь хиларах.

— Пленума решенеш массане а цхьатарра хьаллоацаши къоабальеши йола болхлой класс, колхозни ахархой, халкъа интеллигенци кхы а айхагlа кхоталу хьамсарча партена, цун ленински Центральни Комитета гонахьа. Йохаргйоаца партен халкъен цхьоагlо — коммунизм хьалъеча керда толамаш дахара бола боккха тешам, — аьлар Н. И. Бойкос лекци чакхйоаллаш.

Чlоагlа уйла тlайохийташи хьашт долаши ладийгlар лекцега агитпункте гулбеннараша. Лектора дукха хаттараш дир, хlаьта царна цо дизза жоп аш а тийлар.

В. ЧЕРБИЖЕВ.

СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа оттабаь вай кандидаташ

БАГУЕВА Зайдат Сажаевна—

№ 677 йолча Урус-Мартановски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа оттаь кандидат

1957 шера Нохч-ГIалгIай АССР Урус-Мартановски районерча Комсомольское яхача юрта яьй Багуева Зайдат Сажаевна.

1976 шера юкъера школа йисте а яьккха, Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIча совхоза шурий-тоькарий ферме доярхалла болх бе эттар яь. Лоацпача хана шура дукха яккхара боньоаца йола говзанч а хиина дIаэттар из, къахьегам чIоагIа дукха безаш, шийна тIадилла гIулакх цIена кхоачашдеш хилара белгалъяьяр.

Социалистически яхье хьинаре дакъа а лоацаш, З. С. Багуевас чIоагIа лакхду производстванин хьокхамаш. Шийна тIачIоагIбаьча тиьеста Iеттах хIаранегара 2660 килограммы шура яьккхар цо 1977 шера тIайнпача декхарегIа яьсха езаш хиннача 2400 килограммана меттел. Соахка хIара кхоабача Iетта лоархIаш яьккха шура 2800 килограмм хилар.

Доакъарий хьурмат дара тIехьарча яхьа инициатор я Багуева Зайдат Сажаевна. Производство дикагIа вIаштIехьъяккхара, юха къестача секкамах, ялах, силосех пайда эцача чотах 100 тонн соагIа доакъар кхоадаьд цо.

Лоацпача хана Iомайир цо доахан механически деттара прогрессивни метод. Къонача доярхай республикански конкурсе [illegible] моттиг яьккхар цо.

ХIана фермерча доярхай комсомольско-малгирхой звеной кулгалхо я З. С. Багуева, дукха хIама ду цо шоай коллективе социалистически яхь вIаштIехьъяккхара.

Хьинаре общественница хиларах а йовз совхоза болхлошта Зайдат Сажаевна. Халкъа депутатий Гойтински юрта Совета депутат я из.

Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIча совхоза болхлойи гIулаккхерча накъах, Ведениски района Ленина цIерагIча колхозхой хоржамашта хьалхерча собранешка массава раьза а волаш № 677 йолча Урус-Мартановски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа кандидаталла оттайъ Багуева Зайдат Сажаевна.

ВЛАСОВ Александр Владимирович—

№ 671 йолча Старопромысловски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа оттаваь кандидат

Власов Александр Владимирович ваьв 1932 шера Бурятски АССР-а Бабушкин яхача городе гIулакхерча сага дезале.

1954 шера йистеяьккхай Иркутскера горно-металлургически институт. 1956 шера КПСС мугIарашка вахав. Къахьегама гIулакхаш дIадоладаьд Черемхово яхача городе кIора боаккхача шахте горни мастер а волаш. Къахьегаме коллективе цо дьахьекхар шо кIоарга кхетам болаш а лакха говзал йолаш а, специалист гIулакх дика вIаштIехьдаьккха хоаш из хилар. Кулгалдеча комсомольски балха хьожаву из, комсомола Черемховски горкома секретаралла хорж, цул тIехьагIа — ВЛКСМ Иркутски обкома шолагIча, тIаккха хьалхарча секретаралла.

Нахаца болх бе дика хоаш хиларца, ханнахьа а цийсса а дешаш къестаде харца доккха сий дьалар Александр Владимировича областерча кагирхоштех партийно-боахама активан хьалхашка.

1961 шера А. В. Власов партийни балха воххйт. Из хорж КПСС Зимински района хьалхарча секретаралла. Районни партийни организацена шерте латтача хана цо чакхйоаккх организационно-партийни идеологически балха а боахами культурен дегIайоалара политически кулгалдаре а йолча школа. Уннаш шерро гучадоал цун балха хьинар а гIулакх вIаштIехьдаккха хар а. Дукха ха яладехьа, шоаш цунах тешаш бенна хилар хьа а хьохаш, коммунисташа ларте Иркутски промышленни обкома шолагIча секретаралла хорж из.

Промышленни а юрта а областийн крайни партийни организацеш вIашагIтохара хьакъехьа КПСС ЦК ноябрьски (1964 шера) Пленума соцам хинначул тIехьагIа КПСС Центральни Комитето А. В. Власов хьожаву Якутски АССР партийни балха. ВорхI шера парте обкома шолагIа секретарь волаш болх бу цо цига.

1972 шера А. В. Власов чIоагIву КПСС Центральни Комитета инспектораль. 1975 шера дена КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь ва А. В. Власов.

МоллагIча участке болх беш вале а, А. В. Власова боккхача бехктоккхамца а цIенхашта а леладу шийна тIадехка гIулакхаш, лертIа дIехьу шийна тIадожадаь декхараш. Хьагойт партийни принципиальность йолаш, боагIача тайпара болх белга хьадеха хоаш, хьалхашка латта декхараш тIагIертта кхоачашдайта хоаш хилар. Iалашбу партийни кулгалдаре лакхера боарам.

А. В. Власова хьинаре дакъа лоац общественно-политически вахаре: из херка хиннав РСФСР ворхIазлагIен бархIазлагIен гулъяьча Лакхехьарча Совета депутаталла, Якутски АССР кхоазза гулъяьча Лакхехьарча Совета депутаталла. КПСС XXII-ча, XXIII-ча, XXIV-ча, XXV-ча съездий делегат хиннав. КПСС XXV-ча съезде парте Центральни Комитета члений кандидаталла а харжав.

ХIанз укх сахьате из ва иссазлагIа гулъяьча СССР Лакхехьарча Совета депутат, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат а Президиума член а.

Паччахьалкхенна хьалхашка карагIдаьнча дика хIамаш бахьан долаш А. В. Власовна сипай Октябрьски Революце орден, «Знак Почета» яха шин орден медалаш.

«Оргтехника» яхача производственни объединене, «Ставрогрознефть» НГДУ, «Трансмаш» завода болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча накъа коллективаша, берригаш раьза а болаш, № 671 йолча Старопромысловски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа кандидаталла оттаваь Власов Александр Владимирович.

ЧЕРКУНОВА Лидия Кузьминична—

№ 669 йолча Заводской хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа оттаь кандидат

Черкунова Лидия Кузьминична яьй 1945-ча шера город Грозне болхлочуй дезале.

Ший къахьегама гIулакхаш дIадоладаьд 1963 шера, СССР 50 шу дизара цIерагIча химически заводе лаборант а йолаш. № 1 йолча Грозненски профессионально-технически училища яьккхачул тIехьагIа. ТIаккха № 12 йолча цехе аппаратчикалла яхай из. Лидия Кузьминичнас ма-ярра Iомаьй ший професси, технологически оборудованена ремонт еча слесаре шоллагIа йола говзал карееръяьй. Хьинар дола рационализатор а нагирхой хьехамча а я. ХIанз укх сахьате цеха йоккхагIа йола аппаратчика я из.

Л. И. Черкунова болх беш йолча сменно коммунистически къахьегама коллектив яха цIи лелаю, производственни заданеш 110—115 процент кхоачашъе. НтталагIча пятилетка заданеш хана хьалха кхоачашъяьр дукха «ХIара балха дениа — дикала Знак» яха доаза а йолаш социалистически яхь дIайоалаьй хиннама.

Л. И. Черкунова производственни гIулакхашца цхьана дика тарбеш лелабу общественни болх. 1974 шера из харжа хиннай СССР Лакхехьарча Совета депутаталла. КПСС обкома член а, парте Грозненски горкома член а, «Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене партнома член а я. Дукха шой нах а хьинар а дIетта Лидия Кузьминична город тоаяра дешашта. Цо дакъа а лоацаш къоастадир завода газокомпрессорни станци хьалъяра доал.

Социалистически яхье доккхий толамаш дахар а общественни балхаца хьинаре дакъа лацар а бахьан долаш Л. К. Черкуновайна Къахьегама ЦIеча Байракха орден а 1977, 1978 шерашка «Социалистически яхье котало яьккхар» яха знак а еннай.

СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически заводен «Нефтехимзапчасть» заводен болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча накъа хоржамашта хьалхарча собранешка, берригаш раьза а болаш, № 669 йолча Заводской хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа кандидаталла оттайъ Лидия Кузьминична Черкунова.

ПУДКОВ Иван Иванович—

№ 7 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла РСФСР-гара СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа оттаваь кандидат

Пудков Иван Иванович ваьв 1916-ча шера Тамбовски областа Пичаевски районерча Конищево яхача юрта.

1940-ча шера цо яьккхай Серго Орджоникидзе цIерагIа йола Московски авиационни институт. Институт яьккхачул тIехьагIа новкъост И. И. Пудкова болх баьб авиационни промышленноста Министерства цхьан заводе инженер-конструктор волаш, хIаьта 1942-ча шера дена 1947-ча шерага кхаччалца завода конструкторски бюро начальник хиннав. 1947-ча шера новкъост И. И. Пудков хорж завода парткома секретара заместителалла, цул тIехьагIа чIоагIву завода КПСС ЦК парторгалла.

1952-ча шера новкъост И. И. Пудков хьожаву кулгалдеча инженерно-технически балха гIа: цунах хул юккъарча производства начальника заместитель, цул тIехьагIа производства начальник, завода коьртера технолог, коьртера инженер, хIаьта 1962-ча шера кхоь бетта дена предприяте директоралла оттаву.

Дукха хIама ца лецаш 30 шера заводе болх беш, мугIарерча инженер-конструкторгара дIаволавенна мехкарча авиационни промышленноста йоккхагIа йолча предприятеех цхьане кулгалхочунга кхаьчав И. И. Пудков.

1968-ча шера новкъост И. И. Пудков вохийт СССР яйтачен кхачани промышленноста а бытовой прибораштa а йола машинаш яра министра хьалхарча заместителалла.

Министра хьалхара заместитель волаш болх беча юкъагIа И. И. Пудкова хьахьекхар шо лакха говзал йола специалист хилар, дика Iомийир машинашъяра отрасль, дукха говзалк кизаш дIадехар керда техника, технологи кийтьяран юкъехахьаран Миннегпищемаша объединенеш, предприятеш, Iилма-тохкама а проектно-конструкторски а организацеш дегIайоалара.

1977-ча шера новкъост И. И. Пудков хьожаву СССР яйтачен кхачани промышленностан бытовой прибораштeн йола машинашъяра министралла.

И. И. Пудкова хьинаре дакъа лоац общественни балхаца а. Из цкъа харжа Iийнавац КПСС МГК-ая КПСС Первомайски райкомех членалла, халкъа депутатий Московски городской Совета депутаталла, промышленноста оборонни доакъой болхлой профсоюза ЦК членалла.

Даьхенна хьалхашка карагIдьнараш белгалдеш новкъост И. И. Пудковна сипай Ленина, Октябрьски Революце, Къахьегама ЦIеча Байракха, «Знак Почета» яха орденаши ялх медали.

Паччахьалкхенна бонкха лоархIам болча балхаца хьинаре дакъа лацарах И. И. Пудковна Ленински преми еннай.

Технически Iилмай кандидата Iилман степень йолаш ва из.

Нохч-ГIалгIай АССР яхачен машиностроене Аргунски завода, холодильни оборудоване Астрахански завода, Дагестански АССР полиграфически машиностроене Кизил-Юртовски завода болхлой, гIулакхерча накъа, инженерно-технически болхлой хоржамашта хьалхарча собранешка, берригаш раьза а болаш, № 7 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла РСФСР-гара СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа кандидаталла оттаваь Пудков Иван Иванович.

ЭСАМБАЕВ Махмуд Алисултанович—

№ 678 йолча Шалински хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа оттаваь кандидат

1924 шера Нохч-ГIалгIай АССР Грозненски района Йоккхача АтагIа кхеча ахархочуй дезале ваьв Эсамбаев Махмуд Алисултанович.

Къахьегама гIулакхаш дIадоладаьд 1938 шера Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен халон хьинарен ансамбля халхархо а волаш. Цул тIехьагIа болх баьб Х. Нурадилова цIерагIча республикански драматически театре, госфилармоне, город Пятигорскерча музыкальни театре.

1944 шера ноябре дена Махмуд Алисултанович — Ленина орден лелаеча Киргизски паччахьалкхен операн балетен театра солист. Театре болх беш цо даьккхача 13 шера суртсибаташ хьанхеллад цо «Лебединое озеро», «Спящая красавица», «Бахчисарайский фонтан», «Тарас Бульба», «Анар» яхараш санна йолча классически къаман кердачен балетни спектаклашка.

1957 шера Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен филармоне балха вода М. А. Эсамбаев. Вахарера из юкъ белгалйоал артист дунен халкъий халхараш дергхиларах тарра творчески дегIаварца. КIоаргача идейни чулоацамах хьалдоза да халхараш-новеллаш: нохчий, эрсий, узбекски — «Чабаненок», индийски — «Дошо дала», бразильски — «Макумба», испански — «Мелодии Испании», башкирски — «Чаракьаьрзин», цыгански, «Аве Мария», «Автомат», «Портняжка» яха а кхыдола а халхараш, цар хьадувц вай хахарча наха эттара чIоагIагIа дагадоаххараш сатувсараш, советски хореографена карагIдаьнна тIехдаьнна доккхий хIамаш да уж.

М. А. Эсамбаевх яьйна художественни фильмаш даьхад: «В мире танца», «Я буду танцевать».

Махмуд Алисултановича йIаьхий а ю, хьа а йоазайта халкъий творчество, советски дунени хореографи дегIайоалзеча юкъе доккха дакъа лоац. Артиста ший тайпарча творчества новкъостал ду тайп-тайпарча къамийи народностийн культураш вIаши гаргадахарал вIаши йIаьхий яран, гIо ду къахьегамхошта коммунистически кхетам балара, интернациональни доттагIалла, вошала, советски наьха бIарчача цхьан социалистически дезала уйла чIоагIъяра.

Советски хореографически искусство дегIайоалаеча тIехдаьнна доккхий хIамаш карагIдувларах М. А. Эсамбаевна 1974 шера СССР халкъа артист яха еза цIи еннай. Из — РСФСР, Киргизски ССР, Нохч-ГIалгIай, Дагестански, Къилбаседа-ХIирий, Черсий-Балкхарой автономни республикай халкъий артист.

Цунна еннай Къахьегама ЦIеча Байракха шин орден, «Хьинаре къахьегарах. В. И. Ленин ваь 100 шу дизар белгалдоаккхаш» яха юбилейни медаль, Монгольски Халкъа Республика шин медаль, РСФСР, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советий Президиумий Сийлен грамоташ, «СССР культура отличник», «СССР Герзашцарча Низашта культурни шефство леларя отличник» яха знакаш.

Шалински района «Автуринский» совхоза, № 8 йолча Шалински юкъерча школа, «Жилгражданстрой» яхача треста цIеноаш деча комбината коллективашка дукха нах а гуллуш хиннача хоржамашта хьалхарча собранешка массава а цхьатарра раьза а волаш, № 678 йолча Шалински хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа кандидаталла оттаваьа.

ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОЛХАШ

НАЬХА ХЬАШТАШ ТЕРКАЛДАРА

СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта кийчо ярца дувзаденна наха юкъе беш бола политически кхетама болх тоабара лаьрхIа парте МагIалбика горкомои горисполкомои чакхдоах юрташка, города участкашка, нах бахача моттигашка дIа а ухаш района кулгалхой къахьегамхошца вIашагIбетталулта.

Тешшаме белгалденнна йиш я из шинна оагIонна пайдане гIулакх хилар. Цкъадале, «Хоржамашкара хоржамашка» аьнна долча цу тайпарча вIашагIкхетарашка итог ю кхоачашдаьча хьархьархой наказий КПСС XXV съездо белгалъяьккха социально-экономически программа вахаре чакхйоаккхаш укх тIеххьарча шерашка районе, городе, юрташка хиннача дикача хувцамий, къахьегамхошта дIадоезийт иттагIча пятилетка дийълагIча шера юрта боахама хьалхашка латта бехктоккхаме декхараш, нах дIакхетабу дIахо къахьегамхой вахара хьалаш тоаделга уж толамца кхоачашдарах тайпа хиларах.

ШоалагIа-дале, кулгалхошта дикагIа довз къахьегамхой хьашташ, церна эшараш, партийни, советски, боахама балхецара тайп-тайпара кхоачамбоацараш. Цо торо лу наха юкъе беш бола берригa организационни а политически а болх тоабара ниъсагIдола маькъаш белгалдаха.

Цу тайпара вIашагIкхетар хилар Йоккхача Ачалукхерча № 17 йолча юкъерча школа актови зале. Iоховша моттиг ца тоьаш уралатташ а дукха нах бар укхаза гулбенна.

Йоккхача Ачалухе я кхаш леладу «Алханчуртский» совхоза кхоалагIа отделени. ЛадувгIараштa эхь хетийташ дар совхоза директора Х. М. Бокова гулбеннараштa дIадоезийта боахама а отделене а соахкара балха хьокхамаш. ДIадехача шера доахан кхоабаш дулх даьккхара ах план а кхочашъе мегадац совхоза хьайбаш леладераштa.

Ялаташ кхедара декхарех лоархIабаьбац совхоза кхаш леладераш а. Никъ мара юкъе боацаш лелаха улача «Кавказ» совхозе хIара гектара тIера 26 центнер йоалаш ялаташ чуийцадале, «Алханчуртский» совхозе хIара гектара тIера 12,5 центнер мара яьккхаяц. Из хьокхам кхы а вогIа ба Йоккхача Ачалухерча отделене. Укхаза дIадалача шера ворхI центнер мара яьккхаяц — ка болча ялатий а хьаженIий а.

— Вай массане а кхетаде деза, — белгалдаьккхар Х. М. Бокова, — боахама хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдарга хьежжа мара юртара вахара хьалаш тоаде торо хургйоацилга. ХIаьта а укх тIеххьарча дийнахе шера Йоккхача Ачалухе хьалтьаь а яьна боах беш я керда школа. Совхоза чотах кьалтеш латт цхьаькха школа, цунна уллув хьехархошта лаьрхIа цIеноаш а дотташ. Нах бахача цIеношка чуюллаш латт газ. 1973-ча шера дена наха газ чуйилларга дIадахийтад 280 эзар сома маьха паччахьалкхен рузкъа. Укх пятилетка шерашка чакхдаккха лаьрхIа да юрта бахача наха газ чуюллилга. Иштта Йоккхача Ачалухе хьалдеш латт быта цIа. ГIоргтарча хана хьалде лаьрхIа да аткан хана болх бергбола кинотеатр.

Кхы а дукха да юрта бахача наьха вахар тоадара, хоадара де лерхIараш. ХIана аьлча, Коммунистически парте, Советски паччахьалкхено хахдиза йоанхо ю советски наьха вахара а къахьегама а хьалаш тоадара. Цхьабаьхьде, цу наькъа тIа лаьрхIараш сихагIа вахаре чакхдахара эттара хьалха эш воашта хьалхашка паччахьалкхено оттадаь декхараш дизза кхоачашделга, хIара совхоза болхлочо, хIара юрта вахача сага шийна граждански декхар кхетаделга а из дизза кхоачашделга а.

Бувзама, торговле, транспорта болх тоабара, газ чуйиллара балхаш сихдара, электричествацеи хьцен бахача наьха хьашташ дикагIа кхоачашдара хьакъехьа дукха дехараш, хаттараш дар гулбеннарий. Царна жоп луш, шо-шоай дакъе укх пятилетка шерашка юрташна де лерхIарех дийцар «Малгобекмежрайгаз» треста управляюще Д. С. Влажкос, райпо правлене председатела У. Алероева, юрта боахама управлене начальника Ю. Гончаренкова, республика Малхбузехьарча электросетий МагIалбикерча участка начальника Т. Мамилова, милице райотдела начальника А. Даурбекова, горфо заведующе М. Мальсагова, автотранспортни предприяте директора Х. Вузуртанова.

Йоккхача Ачалухе бахача къахьегамхошца района кулгалхой аргIанара вIашагIкхетара итог еш, КПСС горкома секретара Т. З. Албогачиевас белгалдаьккхар, укхаза хиннa къамаьлаш чIоагIа пайдане хилар, къахьегамхой хьашташ, цар дIадехараш довза цо новкъостал делга, районе кулгалдеча партийни, советски, боахама органашта шоай балха къахьегамхой предложенеш лоархIаш бергхилар.

ВIашагIкхетар чакхдоалаш Т. З. Албогачиевас Йоккхача Ачалухера берригa хархархой тIахьийхар коммунистийн парте боашарийн блока кандидаташта тIехьа массане а кхаш тассара, хоржамашта беш бола кийчон болх кхы а лакхагIча боарам тIа боахкаш тоабара.

А. ХАРСНЕВ,
тха собкор.

КОМИ АССР. Къилбаседен тайгехи тундран йоккхийча аренашка гIолла шоай саьрчий Iуваш а лехнаш лел саьрт леларча боахамий бежа Iуй. СССР-а Лакхехьарча Совете хургдолча хоржамашта кийчо еча денохьа автономни республика долла хIама ду саьрч леладерашка агитатора дош дIахоачаде гIерташ. Саьрч латтача гаьнарча моттигашка агитатораш, пропагандисташ, самодеятельни артисташ дIахьувл вертолеташцей вездеходашцей.

СУРТА ТIА: Печорски городской Совета депутат агитатор Истомин Юрий «Усть-Усинский» яхача совхоза № 2 йолча бригада саьрт леладерашца беседа еш ва.

С. ГУБСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

ХАЛКЪИЙ-ВЕЖАРИЙ БУВЗАМАШ ЧIОАГIЛУ

ДОТТАГIАЛА, ВОШАЛА НАЬКЪАШ

Халкъий доттагIала байракха кIал цхьан мугIара а этта миллионаш бола советски нах — бIаь совгIча къамийи народностийи викалаш толамаш доахаш боахи КПСС XXV съездо оттадаь деккхараш кхоачашдеча. «Вай дIахьалхашкахьа долхаш бола никъ, — аьнар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела ноакъоста Л. И. Брежнева партеи ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленуме къамаьл деш, — из нийса, ленински никъ ба».

Аллха вай мехка мара эггара къахко кхоачашхиннадац тайп-тайпарча къамий наьзе дукхача хана дагадаьллар — хьахиннад исторически нерда халкъий доттагIал.

Ленински къаман политика котъялар къаьтта тьагайташ дезду вай мехке Украине Россеца юкъаIашегIахийтта 325 шу дизар.

Украине Россеца юкъаIашегIахкотар — из украински эрсийи халкъий цIей хинна Iац, из да Советски Даьхен дерригача халкъий юкъара интернациональни, наьха кердече исторически общиносте — советски халкъа морально-политически цхьоагIонех хьалдиза цIей.

Юкъарча даьхен цхьан дезала еIашегIахийттача вай халкъаша хьабенаб дегIаенача социализмага кхаьча бола сийлахь - йоккхача котолоний никъ. Уж сийлахь - доккха вайна перагIдаьнираш дIа-чIоагIдаь да вай мехка кердача Керттерча Закона тIа — СССР Конституце тIа.

Къасамеи къахьегамеи чIоагIдена доттагIал лелаеш ба Нохч - ГIалгIайчени Украине Херсонски областен къахьегамхой. Из доттагIал тIа-тIа чIоагIгIа къегуш де иттлагIча пятилетка заданеш хана къалка кхоачашъяра тIехьа лелаеча социалистически яхье. Нохч-ГIалгIайчени Херсонски областеи дукхача районаша договораш даьд вIаши цхьана гIулакхаш леладере. Вай Урус-Мартановски районе дукха хIамаш да из чIоагIлуш доагIа доттагIал дагадоийтеш. Районни центра керттера улица хиь лелаеча районе сийна Каланчатски аьнна цIи тилла я. Яхье итогаш ера хана дикагIча доярашта, хьайбаш лелаерашта, механизаторашта парте Каланчатски райкомеи райисполкомеи карара кера тела цIе вымпел лу. «Горец» яхача совхоза я вежарашка йолча Херсонски областера доаладаь доакан кхоабе «Херсонская» яха ферма. Урус-Мартановски районе балха тIа хьалкле лелаечар делегаци дукххаза хиннай Херсонски облесте каланчатски доттагIий болча. Херсонски областе а яха укх деношка цIаенача КПСС обкома хьалхара секретарь А. В. Власов керте хинначи Нохч - ГIалгIайчени делегацеца вар парте Урус-Мартановски райкома хьалхара секретарь А. Д. Кагерманов.

ХIаьта кховецаша Грозненски районарча шоашца вошал леладенерга дIаенний социалистически яхье котвьиначова тела аьнна оттаь дIа-юка тела ЦIе байрахь. 1977 шера итогаш из еннайр «Атагинский» совхоза коллективана.

Ишта аьхха доттагIлен бувзамаш да Ачхой-Мартановски Цурупински, Назрановски Бериславски, Шелковской Новотроицкий, Сунженски Новоборонцовски районашта юкъе.

Советски Iаьдала 50 шу дизара юбилей йолча шера Нохч - ГIалгIайчени къахьегамхоша Херсонски областе къахьегамхошка даим церга хуртйолаш дIаелар памятни ЦIе байракъ. Областной краеведчески музее уллаш да КПСС Нохч - ГIалгIай обкомо, НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиумо Министрий Советои Украина Компарте Херсонски обкомагеи облисполкомагеи дахьийта моаршала адрес. Циге ишта да социалистически денкараш, памятни сувенираш.

ЦIи хезача Каховка музее я Грозненскии Каховски районий къахьегамхой бувзамашта хетаь къаьстта раздел.

Нохч - ГIалгIайчени Херсонски областей промышленни юртбоахамеи производстве хьалхалаттарий, литератураи искусстваи деятелий делегацеш, профессиональни творчески коллективаш, художественни самодеятельности дакъа лоацераш дIа-юха ух кIара шера. Дукха за йоацаш Херсонски облестера цIаенай КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхара секретарь А. В. Власов керте латташ хинна вай делегаци. ХIаьта кIанэ вайцига хьоашалгIа ена я Херсонски областера делегаци.

Юбилейни 1977 шера гастролаш еш дIа-юха дахар теникий театраш, Лермонтова цIерагIа драматически театр хилар Херсоне. Боккхача толамца чакхдаьлар Нохч-ГIалгIайчен литература Денош Херсонски областе. Вежарашка йолча Херсонщине бала хилар республика халкъа яздархо Боков Ахьмад, яздархой Мусаев Муъхьмад, Шейхиев Алвади, Гагиев Гиркан. Цар къамаьлаш дир юрташка къахьегарашта, предприятей болхлошта хьалхашка, дийцар Нохч-ГIалгIайченах, Советски Iаьдала шерашка республика экономически, социальни, культурни вакере хинначи доккхийча хувцамех.

Шоаш цига хиларца дийза чIоагIача безамца, шей тайпара аьлар поэта Гагиев Гиркана: — Херсонски облесте Нохч - ГIалгIай литература денош хилар боккъонца доза доттагIлен цIей. ЧIоагIа дIа-вий нах дар тхо цIадоагIаш, оаха тхоашца дара украински маьлха доашув, украински хIини доашув, украински дагей доашув!

ХIаьта дог гIоздоаьш, безаме хилар Херсонщине поэташ Нохч-ГIалгIайчен хьаьший поархIача лаьтта тIаьцар. Делегацеца бар областной яздархой Союзе куллгало Бретан Николай, поэташ Кулиш Леонид, Шевченко Василий, прозаик Цокота Павел.

Ленина цIерагIча ДоттагIлени майдашкера дIадоладелар вежарашка долча литературай цIей.

Нохч - ГIалгIайчен яздархошца цхьана уж хилар Назрански, Назрановски, Урус-Мартановски, Советски районашка, Грознерча цхьайолча предприятешка, республика къахьегIча заводе хьадийллеча республикански никкха цIейна юкъе дакъа лаьцар.

ХIара творчески вIашагIкхетача оаш яр украински, нохчий, гIалгIай меттала стихаш. ХIаьта вIашагIкхийттача парта Наурски райкома секретара Х. Гарзелиева аьнне: — Марша доагIалда дезе херсонски доттагIий, къахьегам дукха безача тха лаьтта. Е тусиская хинда цуцара безам, сийлахь - боккхача Октябро йоаргIйоацача серделоно сийрдадаьккхена вошала тхо тешаме хургхилара буа дув, — яха дешаш республике массенахьа а оалаш дар.

Дагауз Бретан Николая аьнна дег тIара доагIа дешаш: — Нохч - ГIалгIайчене дIадоладенначе хьалхарча дийнахьа доттагIлен дег тIара доагIача дешашеи вежарашта маркIалехарои лаккача лоам тIа латташ сенна хетадоийтар. ШоллагIча дийнахьа, шоалагIа вIашагIкхийттача со тийшар се кхы а лаккагIча лоама кIал лаьтта хилара. Уж тайпа уйлаш хилар дIахо кхоалагIча, диълагIча, кхы дIахорча деношка а. ТIаккха хийтар сона ма хоза хIама да доттагIлени вошален лоамашта тамашийна тIаьуалилга.

Нохч - ГIалгIай лаьтта болаш херсонски йовзонхошта чIоагIа дега тоам беш хIема хилар. 1976 шера вай республике яздархой Союзе дера укх тайпара письмо: «Днипро» якача Украински республикански издательства СССР халкъий меттала аьнха кепатоха кийчъеш я «Васкет» яха Шевченко Тареса стихотворени. ЧIоагIа дехар ду оаха: Нохч-ГIалгIай АССР халкъий меттала дикагIйола цун переводеш язкийта тхона». Цу кандалца Т. Шевченко стих нохчий меттале йоацаш яр.

ХIаьта 1977 шера сентябре вежарашка йолча культурай цIей хьадоллаш поэта Арсунукаев Шайза эгтара хьалха Iойнйишар шо нохчий меттала аьнкха «Васкет» яха стихотворени. Сийлени бехктохамеи заказ кхоачашдир.

Херсонски областе къахьегамхошта дика боз «Вайнах» яха паччахьелкхи ансамбле кхоллам, цар дега цкъа тоам бе, гIадбига Iийнавац уж ший искусствацца СССР халкъа артист, СССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат вола Эсамбоев Махьмуд.

Нохч - ГIалгIайчене дукхаза хьоашалгIа баьхке хинняб вежарашка йолча украински культура викалаш.

Республика къахьегамхоша боккхача безамца тIаийцар Херсонски комбайнашъерий профессионально - технически училища «Веселые пожкари» яха халкъа ансамбль. Ансамбла пхийтта шу мара дениадац, бекъда, дукха я цо яьза творчески котолонаш. Цо дакъа лаьцад 1977 шера Будапеште хиннеча советско - венгерски кагирхой доттагIала хьалхарча фестивале.

Цу фестивале дакъа лоацаш хилар вай республика кагирхой делегаци а, цунца яр Советски района культура ЦIени «Башлоам» яха халхара ансамбль.

Дiадахача шера моле Херсонщина самодеятельни артисташ хьоашалгIа баьхка хилар Нохч - ГIалгIайчене, уж вIашагIкхийтер республика профтехучилищашкарча шоай нийсархошца, производственни коллективашца. Студентий гIишлошъеча отряда бIухошца цар къахьегама десант йоссайир «Пригородный» совхозе. Циге цул тIехьагIа хилар доттагIлен доккха цIей. Уж дакъа лоацаш хилар Грозненски Ленински районашка «Марсеи ЖIовнаш» цIей деза дена.

«Горный ключ» яхача пионерски лагера чакхдаьхийр «Массазза а малх хилба!» яха цIей, «Весалые пожкари» яха ансамбли вежарашка йолча Комаромски областера венгерски пионерий юкъе а болаш.

Къахьегамхой дог гIоздоалаш вIашагIкхетар хилар республике 1978 шера. Нохч-ГIалгIайчене гастролаш е дара Херсонски областной музыкально-драматически театр.

Театра коллектива республика къахьегамхошта гойтар 30 эзар сагa а хьовна 30-нал совгIа спектакль, дукха творчески вIашагIкхетараш хилар.

Вайна яйзор камаьрцаи белемеи йола украински халкъа юмори иллеш.

Республика къахьегамхошта культурни гIулакхаш деши эстетически кхетам лувеи доаккхой толамаш даьрад театра коллективана елар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота, Сийлен грамоташ елар артисташта А. И. Микуцкайне, А. С. Толоке. Артиста А. Е. Заеца елар НГIАССР заслуженни артиста сийлен цIи.

Вошал тасссеча къахьегамхошта шоай болх а творчество а вIаши йоазор, делегацеша дIа-юха хийтар доттагIлен бувзамаш кхы дIахо а чIоагIдара дина форма, ленински къамий политика котъялара дола къаьтта тешал да.

ХIаьта тахан вай дагалуча, Сийлахь - боккхача Октября хьалхара денош, Украиненан Нохч - ГIалгIайчененан юкъе интернациональни бувзамаш хоттадена Советски Iаьдала хьалхара денош.

Украине барона Врангелаи Махнои бандашта духьала Будённе Конноармеца цхьана тIом беш хиннай вай мехкаш Яндиев ЗаIаме командир хинна ГIалгIай цIена эскархой полк.

ГIалгIай полко дакъа лаьцад Перекоп йоаккхача, Крым мукъайоаккхача, хIаьта котолон сийле а яьхка ГIалгIайчене цIаенай.

КIайгвардейцашца лоаттабьеча къовсаме турпалаш гойтарах З. Яндиевана еннай М. И. Калинина ше цунга дIаенна йола ЦIена Байракха орден.

ЦIена Байракха орден еннай Грозненски ЦIена Эскара командующица, къамах украинец, одессит хиннеча. Нохч-ГIалгIайчене Советски Iаьдал оттадара, цул хаппа боалам дегIабоалабера ший вазара дукхаза шераш дIадаьннача Гикало Николайна а. ХIаьта сийлахь-боккха Дай-мехка тIом болаш украиннаш, церна юкъе херсонцаш а болаш Грозный МагIалбиги лоран ноанхош духьал а доаккх лаьттаб.

Херсона цхьан майдан тIа латт 16647 йоло цIи хоза гаубица. Цу йоаккхача топо шей никъ Къылбаседа Кавказе дIа а болабе чакхбаьккхаб Берлински Бранденбургски кое налIаршка. Е хьоащаргда вай дог тохадоллийташ дола цхьа хIама. 1918 шера 24 феврале къайийллар Россерча моцал лоачча къахьегамхошта гIо дара дош дийца йола Украине Чрезвычайни комиссар, тIехьагIа Россе Къулбехьеи Чрезвычайни комиссар хиннача Серго Орджоникидзе къамаьл даькархой депутатий лаьттен комитетийн Советий Херсонски губернски съезд. Моцал лоача районашка цIи ахи миллион пугтал совгIа ялат дахийта соцам тIаийцача депутаташа цо аьлар: «Шун сийна тIоараш тоха деза селла чIоагIа дег тIара боагIа соцам барах. Тха дегалаьттар херц дензар оаш» Са вежарашта дола беркал да шоана. Беркал шоана моцал лоараша аз. ХIаьта вежарашта йолча Россеганьа дIаухар цхьаннена тIехьа вож йолаш алат тIадола эшелонаш. Грнанатски тIом чакхбьанначул тIехьагIа ЦIена ГIалгIайчене Украиннара яйтар фатаген доагаду кхо бIаь лампа.

Цар гIийло хинна сердал хIара ди массаа доаь сийрдегIа хулаю хьа а ена доаргдьаьдена халкъий доттагIала къаьтта сердал а хинна дIахотий.

Нохч - ГIалгIайчен къаман турпала Шерипов Асланбека мемориальни цIагIа-музее йоазош деча книжка тIа укх тайпара дош йоазув да: «Херсонски яздархой делегаци сужие йоде революци сий долча мурдаи цун сорапенкештех. Советски Нохчийчен патриотий образаш чIоагIа дегаш а деттадолийт тха, хIаьта цар лаьттах халкъа дан тIара дезе а долийт».

Тахан Херсонски областе делегаци вайцига йолаш вай аз: Марша доагIалда тха къамсара доттагIий, даза везарий!

УКРАИНСКИ ССР. «Краснодонуглеуголь» яхача объединенена чуйоагIача республике йоаккхаIьарсо йолча «Украина» яхача шахта горнякаша Украинай Россей юкъаIашегIахийттача хана 325 шу дизара бела ца-балхара хатта бахара социалистически яхье а бедаш 100 эзар тонн совгIа кийчча дукхагIа дакъар даьххад.

СУРТА ТIА: шахтагIча участкера хьалха латта шахтераш.

Л. САМСОНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

●

«Украина зовет».
Б. КРИШТУЛА фотоэтюд.
ТАСС фотохроника.

ЛЕРХIАЧУНГА — ЦХЬАН МУГIАРЕ А ЛАТТАШ

Дукха за йоацаш хиннб республика партийно-бокханаша кхьылло собраше лаьрхIад наьхаргашка йолча Украински ССР Херсонски областе къахьегамхошкара Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой социалистически яхь 1979 шера дIайе яхье.

Тахан газето хоам бу Нохч-ГIалгIай АССР-ий Херсонски областей къахьегамхой 1978 шера лелаечча социалистически яхья итогех.

ПРОМЫШЛЕННОСТО ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (проценташца)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Херсонски область
Продукци мехкала юккъара план кхоачашъяр	100,6	101,2
ДIадахача шерана мийсiгча ярахеда валовой продукци дегIаяр	105,1	103,3
Къахьегама озсирле лакхъяра план кхоачашъяр	100,7	101,1
Къахьегама озсирле 1977 шерахо мийсiгча дегIаяр	104,7	103,4
Промышленни предприятеш	125	174
Церех продукци мехкала юккъара план кхоачийн хан ма ен йоацараш:	6	10

КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШЪЯРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (проценташца)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Херсонски область
Нана чубехка цIенош хьалдаран хьахийдача капитальни вложенийн план кхоачашъяр	98	106,3
Нана чубехкара цIенош эксплуатаце дIадаларан план кхоачашъяр	80	95,7
Подрядни организацеша шоай низаца подрядни болхан дара план кхоачашъяр	106	97,6

КОЛХОЗАШКЕН СОВХОЗАШКЕН ХЬАЙБАН ПРОДУКЦИ ЯККХАР (проценташца)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Херсонски область
ЛурчогIа хьалхачунца мийсiгча дуах дакхар	110	109,3
Еррига лъяхка шура дIадахача шерана мийсiгча (проценташца)	103	104,6
ХIара кхоабача Iэттагера лъяхка шура (кг)	2121	2778
ЛурчогIа хьалхарашца мийсiгча гулдаь котамн фуьаш (проценташца)	101	103,6
Колхозашкен совхозашкен хIара яхача котана тIехьара гулдаь фуьаш	143	174

1979 ШЕРА 1 ЯНВАРАГА ХЬАЙБАН ПРОДУКТАШ ЙОХКАРА 1978 ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (проценташца)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Херсонски область
Дерригача категорех долча бохахьаша тIехьа тIеожна задани а тIехьа лаьрхIача хьайбан продукташ йохкара а план кхоачашъяр: доахнан кох тIера оалхазарий	97	95,1
шура	103	100,8
фуьаш	105	109,6
тха	109,0	106,0
ЛурчогIа хьалхачунца мийсiгча хьайбан продукташ йохкара боаран: доахнан кох тIера оалхазарий	106	111,1
шура	103	102,1
фуьаш	106	103,7
тха	104	93,8

БЫТОВОЙ ГIУЛАКХАШ ДАРА ЮКЪАРЧА БОАРАМА ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (проценташца)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Херсонски область
Бытовой гIулакхаш дара юкъарча боарама план кхоачашъяр — еррига а	101	100,9
цу дакъехь: городашка	104,4	—
юрташка	102	102,7
ЛурчогIа хьалхачунца мийсiгча бытовой гIулакхаш дара юкъарча боарам — еррига а	111	108,7
цу дакъехь: городашка	109	—
юрташка	116	112,3

Херсона хозаленаш

ХIара шера шор а лу, чIоагI а лу Нохч-ГIалгIайчени Украинерча вежарашка йолча Херсонски областен культура а искусства а деятелашта юкъера бувзамаш. ХIара шера дIа-юха ухийт творчески делегацеш. Уж тайпа моттигаш дукха хилар 1977 юбилейни шера. ДIа а хьа а баха хилар йовзонхойи поэташи, тенкий театрий коллективаш. Нохч-ГIалгIайчене дег тIара езаш тIаийцар Херсонски комбайнашъерий профессионально-технически училища «Веселые пожкари» яха халкъа ансамбль. Херсонски облесте городашкеи районашкеи гастролеш еш лийнлад Лермонтова цIерагIа республикански театр. Театра коллективаца цхьана вежарашка йолча облесте хилаш, дIаяхача ханара цун турпала гIулакхаш хIицара башха-дика хIамаш ма-дерра довза яраз къаьчар сога а.

ЦIакхха а дицлургдоацца дика хIамаш тхи дегашка дитар Херсоно. Днепран Iаьржача фордеи талгIеш вIашегIкхеттача мотте паргIатта яьржа ул кемашдерийи машенашъерийи, мехкдаьтта чакхдоахарий а кIадаш дерий а, Iилманхойи студентийи, фордмеькъахой а чкъарий доахарий а город. Баьццара, мийчъенна, массаав а дукха сарца Iуьал деш лелаш город. Городерча къахьегамхошта революционни болиене карагIдийнна хIамаш бахьан долаш, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема шерашка немецко-фашистски гIаьрахошца лаьттача къовсаме хьинаре дакъа лацарах, боахами культуреи дегIаухача толамаш дахарах, йиъа 200 шу дизарца дувзаденна СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа город Херсона Къахьегама ЦIена Байракха орден еннай 1978 шера июнь бетта юххье.

Город Херсон... Шера проспекташ, дика тоаенна микрорайонаш, баьццара паркаши скверашн. Города юккъе гIоала дIаводача, улицай цIераш ешача, памятникашта хьалхашка юхасецача хана дийи а дийя хьона хьалхашка хьоотта города деррига истори. ЦигагIа я Ушакова, Суворова проспекташ. Iаьржача форда флот хьалхеяьр а цул эггара хьалхара база а хиннай город. Кемаш сихагIа даь доахаргдола гIулакх вIашгIехьдаккхар духьа 1783 шера Херсоне вена хиннав шоллагIча ранга капитан Ушаков Федор болхлошцеи морякашца-балтийцашцеи цхьана. Цу шерре а хи тIа даьккхад эггара хьалхара Iаьржача форда флота кема — йоккхий топаш тIалоаттаю «Слава Екатерины» яха линейни кема. 1785 шера Днепровско-Бугски лимана оборона вIаштIехьъяккхар духьа Суворов Александр кхаьчав Херсоне.

Цхьан майдан тIа латт кIал хьалъяь лаккха кIийле а йолаш йоаз гIоргьейна гаубица № 16647. Ший тIема никъ цу йоаккхача топо дIаболабаьб Къилбаседа Кавказе, чакхбаьккхаб Берлинерча Бранденбургски кованIарашка.

Херсона искусства, партийни советски балхахоша доккхал деши гIадбахан ше ма-ярра хьайовзийтар тхона кхоашта дукха еза город. ХIаьта херсонций да а да доккхал де хIамаш.

Мехкара а цу дакъе Нохч-ГIалгIайченера я, доазол дехьарча дукхача мехкашкара хьажкIаш чуйю еррига комбайнаш херсонски я. Украине кIадий хIара кхоачагIйола метр Ленина орден лелаеча Херсонски кIадий комбинате хьаьь я. Городе болх беш я мехка йоаккхагIйола низгай тара ю завод, мехкдаьтта чакхдоаьх завод, кардании валий завод, электромашинашкъю завод — еррига а лаьрхIача, техникан чIоагIа кийчъя мовзтаьа совгIа предприяти.

Херсоно къаьстта чIоагIа доккхал деш я эггара хьалха кемаш дI йолаенарг лоархIаш йола Коминтерна цIерагIа, деза мовхьаш хьалъйдеш йола аьшнабетонии доакаш, Советски Союзерча моллагIча порте бIаргагургйола портальни кранаш хьалъю «Паллада» яха, Куйбышева цIерагIа кемаш тоаду, Ленина орден лелаю кемаш ду заводаш — областе хьалха латта предприятеш.

Херсон — из я студентий город, къонала город. Иккъ институте, пийтта техникуме, тайп-тайпарча профтехучилищашка кийчбеш ба хургйола инженераш, агрономаш, судомеханикаши судоводителаши, экономисташ а технологаш а, юкъерча школай хьехархой, культура балхахой.

ИццлургIоаца уйла дег чу йоссайир тхона шерра йовзаш йола «Легендарни тачанка» яха монумент йолча дахаро. Геттара Iуйрийна ардаьлар тхо Херсонера, массехк сахьата никъ баьчул тIехьагIа тхона хьалхашка эттар легендарни Каховка. «Херсона юххерча аренашка» яха къонахчала иллаш дедъ. Голаш етташ бодача гIашлой вахкьа тIарча пяташ тIа гIолла шоргтига доля тхо памятникагахьа. ХIара гола массаза тох, хIара гIа массаза боаних тхона хьалхашка хьаьтт масса, юха къовлалуш йоаца тачанка. Ше цхьаь латт ла гуь тIа. Iаьрьмате шера ере ула цунна гонахьа. ХIаьта из паргIато баьхаи долаш уйлано ше дIахо Iоухулаа цIеча дошлой массача атака сурт. Уйлашка юха хьаьтт гаьнарча тхьовлагIча шера укхаза хинна событе: Каховка плацдарма оборона, врангельски оборона хоадаяр.

Сийленца цIи хезача каховски ара лаикка айенна латтача «Легендарни тачанка» сийлахь-йоккхача монументо тIахьех: — Дага кхабалаш, тIехьенаш! Вий ма белаш къона Советски республика шоай синош Iо а дехка кIалхара яьнхха цIе бIухой.

Легендарни Каховка музее я Грозненскии Каховски районий къахьегамхошта юкъерча доттагIала бувзамашта хетаь раздел. Районни культура ЦIени любительски студе хьадад Грозненски района делегаци Каховке хиларах дувцаш дола фильм.

Соахна август бетта Лермонтова цIерагIча театра сцене дIайолаелар Херсонски областной музыкально-драматически театра гастролаш. Украински театральни искусства исторе сийлахьа оагIош кIезига яц театрца юкъаенна. Цун сцене ловзаш хиннаб И. Карпенко-Карый, М. Садовская санна бола цIи хеза украински искусства говзанчаш. Театре болх беш хиннаб СССР халкъа артисташ Ю. Шумский, А. Бучма, Социалистически Къахьегама турпал Н. Ужвий. Укхаза спектаклаш уттаяь гIорваьннача советски режиссера В. Мейерхольда.

Говза, халкъа, заслуженни артисташ дукха ба хIана а театре болх беш.

Советски Союза кхоаттъкъа совгIча городе шей творчество гайтай театро. Цар гастрольни маршрут аллха укх шера Грузен Краснодарски краен городашка гIолла чакхйолаш яр.

Дукхха сакъердаме вIашагIкхетараш да дIахо хургдолаш. Драматически театрашта юкъе укх шера дIа а хьа а гастролаш хургья, шоайла дIа-кха хьоашалгIа ухаргба художникаш, цар балхий выставкаш уттаергья. ЧIоагIлуш дегIаухаш цIагIоргда вай творчески бувзамаш.

А. МИТРОФАНОВ,
республика культура министра заместитель.

ДОЬЗАЛ ДЕХЬАРА

«ПаргIатача дуьне» сибат

КХЕРАМАХИ ЗУЛАМЕХИ ХЬАЛДИЗА ДУНЕ

1972 шера цхьан хозача майсан дийнахь Сент-Луис яхача американски городе бахача наха бIаргагуш Прутт—Иго яха нах баха квартал... ийкха урагIъяхар. Из, бакъдар аьлча, террористий карагIа хинна хIама дацар. ДIадаха дезаш хинна къьавиа, тищденна цIеноц а дацар. Башха-дика чиъоьза вIаштIаръль нах чубаха гIалаш лелхийтар, города цу районе деш дола зуламаш соцаде це магарагIа, из хIама де соцадьача города даьй пурамагIа.

ХIанзара дуккхазза вIаштIардаь цIеноц зуламхой Iалаьмате чIоагIа тIаувзаш дола хIама да Америке. Из безаме йоаца вывод яьй городаш хьалъяра дешаштa анализ еча нью-йоркски эксперто Оскар Ньюмена. «Здани лаьхагIа ме хул, лаьхагIа ба цу чурча зуламий боарам» — иштта лоаца дIаязъяьй цо цу деша кхаь шера ше даьча тохкамий итог. О. Ньюмэна, масала, лаьрхIа а лаьрхIа соцадаьд зуломий боарам хIанзарча дуккхазза вIаштIардаьча цIеношка, лохача цIеношкарчул шоззза лакхагIа хилар. Кхерамах, зуламех дизза дола дуне аьнад цо Америкерча нах бахача дуккхазза вIаштIардаьча кердача цIеной подъездех, лоамей клеткаех, лифтех, холлех.

Цхьабакъда, лакхача цIеношкара вандализми зуламаши духхьал цхьан Америке мара доацаш хIама дац. Масала, духхьал 1978 шера Ганновер яхача малхбузен-германски города Име-Центрум оалача микрорайоне 50 гаргга автомашин йигай лочкъаь, хIаьта бIаь йиъ автомобиль йоха а яьй. ТIеххьарча шин шера полици регистраци яь деррига тайп-тайпара зуламаш 450 да, цу города кхыча районашка даьрел шоззза гаргга дуккагIа.

КIезигагIа йича а шера шоззза облава ю ФРГ полице дуккхазза вIаштIардаьча цIеношка зуламхой лохаш. ДуккагIча даькъе, укказа подвалашка хул уж Iеш. Цар гоззал, эшаш йоаца «хобби» наьха квартирашкара хIамаш ихаьар, нах бовхар, лаьттанна кIалхарча гаражашкара автомобилаш кхувлар да. Амма цкъаза «доккхагIа оакхарий» а вийсду.

Цу вай йийцача Име-Центруме, хIаьта вийсагIа аьлча, цун подвалех цхьанена чу, хьулалуш хиннай кеменки болх теларий союза федеральни объединение председатель Г. М. Шлейер водаьеча даьъа лоацаш хилагIа ФРГ полице дуккхача хана деза лохаш йола Сельке Майер-Витт а.

Малхбузен городий кердача нах бахача районашка зуламаш сов тIехдаларагIа дIадаха шу чакхдоаллаш Висбадене: «Городаш хьалъяри зуламаши» — яхача темах дунен халкъашта юкъера симпозиум е езаш хилар. Хетаргахьа керда цIеноц дола районаш хьал а еш, цул тIехьагIа йохаьр башха пайда боацаш а лаьрхIа тIайийар Iилмаш дийшача къонахчий «архитектораши городашъераши полицеца ког тайт а йолаш болх бар» проблема къоастаяра дIоагIа лерхIаш волча Бременерча малхбузен-германски криминалиста Г. Шефера рекомендаци.

ЦаI да хIанз а бокъонца кхета ца деш — е полицейски участкай штатанта юкъе архитектора должность хьоргъа, е Малхбузен гIиллошъеча фирмай конструкторски бюрошка хIанз девх порядок лораераш хургба къахьегаш...

Ю. ШПАКОВ.
(АПН).

Кампуче дIаяха унзаре ха

Дерригача дунеина дIахайнад Пол Пота — Иенг Сари ялико цIий Iоухийташ лелада зулвие гIулакхаш. Фашистски режимо ший секински хьсахачапа хьалха а доахаш тарем даьд город Пномпенах. 1975 шера ши миллион совгIа саг ваьхача городе хIана мукъа йоавихача хана массеха бIаь саг мара висавацар.

Пномпене баьхача журналисташта бIаргайнай города юккъерча майдан тIа дайна боллашехьа а боатабаьрий цеккъех юхейнса тIехкаш, пачхалла набахт а ль дIаоттаьча школа чухнйнача здание чу нах бовбаь лераш, хIаьта иштта фашистски ялико лелаьча къизача гIулакхашта тешал деш дола дуккха кхыдола хIамаш а.

СУРТА ТIА: фашистски застенка чу.

Г. ЖИДЕЛЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Халкъа Кампуче ма-мотта сихагIа юхаметтаоттадеш латт вахар. Ерригача провинцешка, уездашка вIашагIъехкай Iаьдале моттигера органаш. Хьалха хинача марксистски режимо пекински хьисапагIа вIашагIъехкача «коммунашъ» оалаш ярвика кизагIа чулаьхка хинна ахархой шоеш баьхача моттигашка юха ухаш латт (сурта тIа).

ТАСС фотохроника.

Халкъа Кампучи тахан

«ДIаякка гIир!»

«Кицэн киэ» — «ГIаьле ехка!», «ДIаякка гIир!» — цу дозунгах ерригача Японе кампани чакхйоалхаш я Мидоръ Накадэ керте латта эидутавастий группа. Инициаторашна хьалхьй «ГIаьле увзара дукъаьлбарий общество». Цар ю семинараш, конференцеш, общественноста хьалхашка къамаьлаш ду, хьалхара толамаш даьхад.

Статистико тешал деччa тайпара, кхоалагIа дакъа совгIа бола японцаш дийнахьа цхьа пашка а ца тоъаш гIаьле увзаш ба. Шера 700 миллиард совгIа сигарет аралец яехка. Дохьаь доаллача кIуро дукхача наха Iоажад яхь. Рахах бовш болча японцех 80 процент чIоагIа гIаьле увзаш бола нах ба.

Тхьамка дайоад Японе 400 шу хьалха, партугальцаш укхаза яхьачча деза. Воах М. Накадэ. Лоацача хана тхоашка дохка хIама дудаларга дог доахаш вац со. Цунна дезаргда, кIезигагIа дале а, итт шу. Тха керттера декхар да гIаьле увзараш шоай гIаьленцарча безамо гонахьарча наже Iалаьмате дохка зулам деш хилара дIаккхетабар. Тха эмблема — цIе тюльпана бера юхь. Бераштa ма бий гIаьлен кIур къаьстта кхераме.

Цхьабакъда, кампани вIашагIъелларий цIенхаштара моеагIа — тхьамкавен тухан йола Паччахьалкхен корпораци. Цу паччахьалкхен-монополистически капитала кIорига доходаш ши триллион венага — 10 миллиард долларга кхачар дIадахача шера. Цу корпоране цхьанкха дича а тиганзар сигаретий пешкина тIа гIаьле оэар эсне хилара дола йоазув де. хIаьта радиоца, телевиденеца, газеташ тIа, журналаш тIа шоай продукцена шерра реклама еш а ба. Японе городашка автострадашкен — массанахьа а хьалтеха доакх тхьамкий изделешта реклама еш дола Iалаьмате дохка, хоза кийчдаь плакаташ. Ший доьхаж доалла товар дехка соакхарчуа 2—3 процент дукхагIа хIама чуда дага йолаш я корпораци укх шера.

А. ВИНОГРАДОВ.
(ТАСС).

ЮРТАРА ШКОЛА

ДЕРРИГА А ТЕРКАЛДЕ

Кхувш йоагIача тIехьенна кхетам балара болх комплексно баро дIадех идейно-политически, къахьетама, нравственни кхетам лулга айхха вIашн лувзаш деладелга. Из болх леррагIа дIакхяхьара вIашагIтоха деза шкода, дезала, школал арахьарча учрежденей, берий организацей хьнар.

Дешархой коллективо кхоачашду керттера декхар кхувш боагIараш знавеш Iоае, нахар довза Iомабелга, коммунистически общество хьалъяра практически балха юкъсолилта да. Цу безктохкамеча декхарех дика лоархIабеш бола хьехархой кIезига бац тха школе-интернате. А. И. Кусиова, Л. Д. Лолохоева, В. И. Скворцова, кхыбараш санна болча тха хьехархошта карагIдал дешар хьехара а кхетам балара а тайп-тайпарча средстваех пайда ийбе. Цар дешар хьехара гIуланха кхетамца юкъенхувл тайп-тайпара гойтара пособеш, царна хов дешархочун уйле сомаякка, цар безам дешара тIаберзабе.

Шийх дукха дикадараш доахнаш ба идейно-политически а нравственни а кхетам баларца цхьана чакхбоахаш бола классад арахьарен къахьегама кхетам баларaн беш бола болх. Дукха ха я школера дерригаш а хIана дац аьнна дола балхаш школа-интернатерча бераша шоаш ду. Цар лостам бу классашка, шоаш дийша ухкача цIеношка, школе, столове, кухне дежурство ю, эшаш бола кхача хьатIакхухьача гIо ду. Иштта цар дика даьъа лоац мебель тоаеча, школе ремонт еча.

Тха школах йоаллаш я тоъал йокха беш. ХIара шера бIаьсти, лаьрххIа цу гIулакха хьакъоестаяь ха а йолаш, лаьтта оахнаш, цамцадоенихаш хул дешархой. Цига цар дIадуьеI тайп-тайпара зизаш. Цулухьа бIаьсти а аьхка а зизай беш саина хул школе ков а цун гонахье в. Къаьстта лоархIам болаш да шоай кулгашца хьаьь из хозал берий чIоогIа бота а цар лораеш а хилар. Иштта школа опытни участке цар кхеду баьцадаараш сом.

Цхьана беча балхо вIашн кхотеду бераш, царех цхьа коллектив хьаяра гIо ду. Цул совгIа, цунах пайда боал дешархой хIама довзара, цун хьисап дара боарам дикабора а.

Шоай балха плаваш уттаечa хана тха хьехархоешех воспитателашен тернам тIаухийт дешар хьехилген кхетам лулген айхха вIашн дувзара гIулакха. Школе молагIдьаш хIама чакхдаькха шоаш кийчлуча хана цар терканe луц идейно-нравственни кхетам балара дешаш, кхуш воагIа саг массе оагIорахьара дегIавоалавара декхараш. Уйла тIаяхийта кийчъяьр школе Ленински комсомола 60 шу дизара сийна йола мероприятеш, «СССР Конституци — къамий доттагIален празен конституци», «Ленина цаькъагIа, Октябра наькъагIа», «Девал гойта торо лу вахаро мичча хана а» яха а кхыйола в сайренаш, беседаш, диспуташ.

Дешархой коллектива вахаре йоккха моттиг дIалоац Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIемa шерашна МагIалбич лораеш хиннача тIемa доакъоашхоех бола материалаш гулъеча «Поиск» яхача клуба балхо. Царна массеха шера шоаш къахьегарах дукха хIама карагIдьыпад: школе хьалъй тIемен къахьеганен сийлен музей. Дешархой болча шоеза хьоашалгIа ена хиннай МагIалбих лораеш хиннача тIема ветераний Совета председателя заместитель Е. В. Пивоварова. Вераштa боккха кхаъ хилар шоаштa Советски Союза Турпал И. И. Надточий вIашагIкхетарах. Иштта кхыбола тIемa ветеранаш вIашагIа а теха школе «Огонек» чакхъяьккхар дешархоша. Цу тайпарча вIашагIкхетараша вай Даьхен истоpe сий дола оагIонаш дийн а еш дукъаькхува берашта.

Цу тайпара гIулакхаш кхы дIахо а дIакхахьа лерхI оаха. Иштта тха дешархоех толашагIбараш хилар Киеве бахаш бола МагIалбика йисте лаьттача тIема довкъоашхой болча бахи. ХIаьта кастта тхо долча боагIаргболаш ба моестагIа МагIалбие хьатIакхоаччача социаль бола танкоаи бригада ветеранаш. Цу тайпара вIашагIкхетараш вIашIтIехьдоахараш дешархой шоаш ба. Цо лакабу цар кхетам а хьинар а, организаторски балхах дIазбу уж.

ЙоккхагIйолча классашкарча дешархоша чIоогIа тоpeш тIабахийта дийцад шоаш дийшача Л. И. Брежнева «ЗIамига лаьтта», «Юхадийнна», «Целина» яхача книжкаех лаьца. Дика чакхьяьккхай цар «Хьа сийле цIаккха а йоашаргьац, салте!», «Пхо чакхбаьнна комсомольски билет» яха тематически сайренаш. МагIалбика йисте тIом баьча лоэта П. Крученова, поэта Владимир Михиеня стихашта хетаь книжкаш дешарий конференцеш.

Коммунистически сакхетам чIоагIбара, идейно-кхетам балара балха боарам шербара хоздамболлаш дола декхараш кхоачашду уж санна а кхыйолча а школе чакхйоахача мероприятеша. Иштта, шеко йоацаш, йищлургйоацаш чакхъяьлар школе-интернате Ленински комсомола 60 шу дизара хетаь торжественни сайре. Цига хьийха баьхкабар 20-чен 30-чен шерашкара комсомольцаш, тIемен къахьегамен ветеранаш. ВЛКСМ мугIарашка дIанйцача кагирхошта, царна ловцаш а доахаш, комсомольски билеташ дIаденнараш бар комсомола ветеранаш.

Кхетам балара болх комплексно вIаштIехьбаккхаро керттерча дIадехарех да школанен берий даьшта-ноаношташ юкъе айхха бувзамаш хилар. Хьехархошта, классий кулгалхошта шоай дешархой цIагIара хьалаш дика довз. Цул совгIа, хьехархоша даьшта-ноаношта каст-кастта лекцеш еш, беседаш ю. Цар темаш тайп-тайпара я. Уж хетаь я кхувш йоагIача тIехьенна идейно-политически, нравственни кхетам балара дешашта, даьшта-ноаношта а бераштa а юкъерча гIулакхашта, тайп-тайпарча, кхыдолча дешашта.

Школа-интерната педагогически коллективо дика кхетаду, кхувш йоагIача тIехьенна кхетам балара болх комплексно баро деррига терканe а деш, творчески уйла сома а йоахаш из лелабар дIадехилга. Цу даькъе тхоашта карагIдаьнараш а иштта долаш дола кхоачамбоацараш а довз тхона. Уж дIададара а тхоей на хулла къаьхкт оаха.

Б. ЛЬЯНОВ,
МагIалбикерча № 4 болча школа-интерната директор.

НАХ ДIА-ЮХА КХУВЛАР ТОАДАРА

ДIадахача шера плана тIаийца социалистически декхараш тIехкхоачаш а деш, дика технико-экономически хьокхамаш даьхар тха предприяте коллективо. ИттагIча пятилетка хьалхарча кхаь шера плаw а дикка тIехкхоачашйир.

Къахьегаш болча вахага я кхоачашбеча балхага а диллача дикка дегIаенай тха предприяти. 1975 шерала нийсдича кхоачшидаь балхаш 53,2 процент дуккагIа хилар.

Цо хьахьокх тха район дегIаухаш хилар, бахача наха моакхьаш дIа-юха кхахьара, пассажираш дIа-юха кхувлара транспорт дуккагIа эша хилар.

Шин-шегIа хьахкина дац уж къахьегама толамаш. Болхлоша хьакхоллаш да уж. ХIанз пятилетка тIеххьарча шере чотах къахьегаш ва 37 водитель. Пятилетка хьалхарча кхаь шера план хаhал дикка хьалха кхоачашйир предприятерча 182 водителош ремонтин болхлоашен. Царна юкъе а шоай поекъосташтa хьокхам телаш къахьегаш социалистически ахье хьалха датташи ба коммунисташ. Царех ва «Пассажираштa башха-дика гIулакх деш вола водитель» яха сийлен цIи аьнна таксистий водитель Могушков Башир, моторист Н. П. Морев, кхыбараш.

Вай республикерча автомобильни транспорта системa иттлагIча пятилетка плаш эгтаро хьалхарчарца кхоачашйир водителий бригадира Ж. М. Садоева. Пятилетка кхаь шерен цхьан беттен предприяте кассе цо дIаденнад 33039 сом. ХIанзалехьа цхьайттлагIча пятилетка хьалхарча шерa план кхоачаш я яь, 1983 шера чотах къахьегаш ва из. ХIанзаехьа тIайоагIача пятилетка чотах паччахьалкхен кассе цо дIаденнад 8583 сом.

ИттлагIча пятилетка план хIанзалехьа кхоачаш а я 1981 шера календарагIа къахьегаш ба грузовой автомашиний водителаш Точиев Махьмад, Нальгиев Махьмад.

Тха предприяте коллективо цкъа санна массехазза хьалхара моттиг яьккхай вай республика транспортин управлени РСФСР автомобильни транспорта министерстваш коллективашта юкъе лаьрхача социалистически ахье. Духхьал дIадахача цхьан шера шозза сиар тха коллективана Нохч-ГIалгIай транспортин управление кирара кара тела ЦIе байрахх, хьалхаре ахчан премих а луш.

Уж толамаш доахача доккха дакъа кхоач тха юкъхьанарча партийни организацега. Цо хададиза тIахьокам лоаттабу тIаийца социалистически декхараш кхоачамду хьокам.

Болхлой къахьегама хьалаш тоадаре даькъе а дукха балхаш ду оаха. ДIадахача шера вIашагIа а елла болх бе йолаялийтай йиъ подъемник, царех кхоъ легковой автомашинашта лаьрхIа я. Иштта вIашагIъеллай цхьа электромеханически подъемник. 50 автомашина лаьрхIа металлически конструкцех хьаьь тIа тхов болe кхоаде эксплуатаце дIаеннай, автовокзала дика здани хьалъяй. ХIанз хьалъяь йоалаш латт мотельни, из йистелъяча дикка йIоакхувьа ерригача ремонтин участкашкен цехашкен, хьалъерзъя душевойш, Iаха эамалахьа автомашинашта Iаварца йIовхал лоаттаергйола помещени. ХIанз хьалъеш я КамАЗ автомашинашта технически гIулакх дарен текущи ремонт ярен моттиг, предприяте кое хьалъеш я болхлоашта лаьрхIа йола столови.

ДуккагIа хиннай пассажираш дIа-юха кхувла автобусаш лела маршруташ. Тха Назрановски районе мел йола юрташкара пассажираш дIа-юха кхувл царна. Ший хашналье болхлой балха хьахувлариш уж цIаккхувларан цар хьаштаmа хьежка хийцай автобусаш лелара графикаш. Райоерча предприятей болхлоша дехарах маршруташка лелаш автобусаша йоаккха ха дукхагIа хургйолаш гIулакх даьд. Керда хьайнIлай трикотажни фабрика-перекресток яха маршрут.

КарагIдайнна дикадараш дукха дале а, тха предприяте къоастадаза дола дешаш дукха да. БоагIача боарамагIа лелац автобусаш, цудухьа цар графикаш телхаш моттигаш нийслу, ремонт воль хиларах маршрутера хьа а яьле предприяте юха уж чуухаш моттигаш нийслу. Къаьстта тхона бохам болаш гIулакхаш нийслу фабрикайи заводийн болхлой тха бехнагIа тIехьобусаш моттигаш нийслуш хиларах. Дикка ремонтин беза йоацаш хилар бахьан долаш автомашинаш балха араллара йола коэффициент а хила йоагIача боарамагIа яц. Лакхача бовреме дац пассажираштa культурна гIулакх делга а. Автобусийн таксейн салонаш бIеха хул, билеташ пассажираштa дIа а ца луш, царгара ахча хьа а яйца дIа-юха кхувлаш, бель боаца болх даьб яхаш дIаялбеш а моттигаш нийслу.

Пассажираш дукхагIа дIа-юха кхувлара дола гIулакх дикагIа вIаштIехьдаккхаре новкъарле еш а цхьадола бахьанаш нийслу тха беккагIа а доацаш. Автобусаш лелара аьттув боацаш да юрташкара наькъаш, уж готтиген автобусаш юха хьовзара баргIата доацаш да. Автобусаш сецача моттигашка пассажираш догIа делхача хана е йIайха йолча хина кIал саца йиш йолаш кхоаленаш яц, юрташка автобусаш лелача цхьаькха тайпа наькъий знакаш яц.

В. И. Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединеней ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводен коллективаша дIайолаль инициатива хьал а лаьца, пятилетка дикагIа шу хьинареча къахьегамца белгалдаьккхара ерригa торонаши кхоачамаши оаргагIдаха лаьрхIад оаха. Укх шера план хаиал хьалха кхоачашъяран СССР Лаккехьарча Совете хоржамаш хулача денна сийленца накъабахаран тIайца декхараш толамца кхоачаши тIеххоачаши дергхиларах бIубенна ба тха предприяте къахьегаш бараш.

И. БЕКОВ,
Назрановски автотранспортин предприяте директор.

Къонабарий слет

ДIадахача пIаьраска дийнахьа цIей дездеча хьалашка кердача театре чакхъяьлар республика творчески кагирхой цхьоалагIа слет. Цига «Творчески кагирхошца беш бола болх дIахо эргабоакхаш тоабара республика комсомольски организацей творчески Союзийн декхарех» яха доклад йир ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара Г. Эльмурзаева.

Прениешка къамаьлаш дир Нохч-ГIалгIай АССР культура министра заместителя А. Митрофанова; республика йоазонхой Союза правлене председателя, Нохч-ГIалгIай АССР халкъа поэтессас Р. Ахматовас; Ленински комсомола преме лауреата, «Красный молот» завода электросварщицас С. Умалатовас; Нохч-ГIалгIай филармоне солиста М. Ужахова; РСФСР паччахьалкхен преме лауреата, Х. Нурадилова цIерагIча театра керттерча режиссера Р. Хакишева; «Комсомольское племя» газета редактора А. Горнова; «Чечингражданпроект» института коккхагIволча архитектора С. Авторханова; СССР композиторий Союза члена У. Бексултанова; СССР художникий Союза члена Г. Иванова; «Вайнах» ансамбла директора В. Тимуркаева; Нохч-ГIалгIай университета студента, «Пхьармат» яхача литературни объединене кулгалхочо А. Ахмадова.

Слете хоадам боллаш къамаьл хилар литература а искусства а къоначa кхиэшта хьалхашка латтача декхарех, белгалдаьхар къонабарий гоьзал лакхъяра, вай замо дIа ма-дехха кIоарга идейни а художественни а чулоацам бола произведенеш хьакхоллара де дезараш.

Слета доакъошхоша тIайийцар республика берригача творчески кагирхошка дола кхайкарал.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

20 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.50 — Iуйранара гимнастика.
9.15 — Б. Лавренев. «Разлом». М. Н. Ермоловай цIерагIча Московски театра фильм-спектакль. Ниститьлча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Вай мехкарча къахьегамий коллективашта котаьча шера ма хьарга телевизиони документальни фильмий программа.
15.50 — «Вай беш».
16.30 — «Дунен халкъашта юкъера берий шу». «Дунен тIара зурманаш». Документальни фильм.
16.45 — «Бовзанех йола беседа». «Дайшоих лорабар — сийлаль декхар».
17.15 — «Гаьна а гарга а дола мелене».
18.00 — СССР Лаккехьарча Совета хоржамашта накъадоллаш». «Къонача кхоржарой клуб».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Хоккейх йола СССР-а чемпионат. ЦСКА — «Химик» (Воскресенск). В. И. Ленина цIерагIча Центральни стадионерча спорта Дворцера трансляци.
21.00 — «Ха».
21.35 — Йоазонхо Ярослав Ивашкевич ваь 85 шу дизарга.
22.25 — «Тахан дунен тIа».
22.40 — Советски композиторий эшарем. ДIоала УССР халкъа артистка С. Ротару.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.10 — 18.45 — «Шахматин школа». «Белалучар класс».
9.40 — 9.50 — Ботаника. 5 класс. «Листа маIIан».
9.00 — Консбрактал дола дувцараш.
10.10 — Французски мотт. 10-гIа передача.
10.40 — 11.40 — Обществоведени. 10-гIа класс. «Социалистически демократи».
11.10 — «Вайнига къамаргIа ва доктор Спок». Хьалхара передача. Студенташта-заочникашта.
12.10 — Лаккхара математика. 2-гIа курс. Алгебрай вероятностеш. Вероятностей теоре аксиомаш.
13.25 — Философи. Исторически материализма Iилма.
14.15 — Вузе деша балхашта. Математика. Ирраационални уравненеш.
14.45 — Экран — доро. «Малара тоэльайдарий клиника».
15.15 — В. И. Лебедева-Кумача стихашка эшараш.
15.45 — Передачий программа.
15.50 — Лоапна концерт.
16.00 — Украинах Россех юхаIIакхтара 325 шу дизара хетаь йола Нохч-ГIалгIай АССР-чен Херсонски областерчий къахьегамхой доттагIален сайре. Кердача драматически театрера сом йола трансляци. Перерывах «Нохч-ГIалгIайчу гIалла». Информационни программа (эрсийн гIалгIайн меттала).
19.00 — Эрсий литерп театральни доетели ялиша Ф. Г. Волкова вь 250 шу хилара хетаь сайре. СССР паччахьалкхен Доакхача академически театрера передача.
21.00 — Телевизиони документальни фильмий программа.
21.40 — «Секкъа». Художественни фильм.

14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Березина» цIи а долча». Документальни фильм.
15.10 — «Комсомольская правда» яхача газета пресс дола кхувлабалара йола дунен халкъашта юкъера ях. Трамплин. Финал (маIнак). Киевера передача.
16.40 — «Зурманчаш, шоаш дола моттиг хьабовзийта!».
16.15 — «Из хиннар вай а долаш». Музыкально-литературни композици. Ленинградера передача.
17.10 — «Эра даьда лаьтташ вахаш хинна къахьегацхой могажеси артисташ болча хьалишлагIа».
18.15 — «Зезаган вазар».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Хьиниф».
19.40 — «Москва, цIена кхастаме идача телевизиони художественни фильми премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Къоначар адресаш». Советски Эскарен ТIемa-Фихла Флотен Денна хетаь. Ниститьлча — информационни выпуск «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.10 — «Вай беш».
9.00 — 9.40 — Литература. 8-гIа класс. М. Исаковский «Ленинах бола уйлаш».
9.10 — ПТУ дешархошта. Эрсий мотт. Цхьалханча предложений кепаш.
10.10 — Немецки мотт. 30-гIа передача.
10.40 — 11.30 — Музыка. I класс. «Малеш доаха оазаш».
11.00 — «Деррига а кхетадеш долча». Iилмани-популярни фильм.
11.30 — «Вайнига къамаргIа ва доктор Спок». 2-гIа передача. Студенташта-заочникашта.
12.10 — Инженерни графика. 1-курс. «Дуккхаьллам дараш».
13.25 — Политически экономи. Социализма керттера экономически закон. «Производства гIирсашта йола юкъара диллале. Къахьегама болхоланаш.
14.15 — Вузе деша балхарашта. Эрсий мотт. Цхьалханча предложений кепаш.
14.45 — «Вай биографи». 1000 мотт.
15.40 — «Дог берашта дIала аз». «Адамий оамалаш яда холстейр». Iилман-популярни фильм.
15.50 — Передачий программа.
16.05 — «Республика Iуйре». Документальни фильм.
16.35 — ЦК КПСС ноябрьски (1978 шера) Пленума решенеш — вахаре! «Цхьан боккхача наха гIулакхашка».
17.05 — «Ленински гIирар гIоноздой». М. К. Ноуцкая ваь 110 шу дизарга (нохчий меттала).
17.20 — «РогIаргахьа бахьана гIо». Документальни фильм.
17.30 — «Шоана хетар». «Заводо лаьнкъостая яг».
18.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIалла». Информационни выпуск (эрсий, нохчий меттала).
18.30 — Вас бола телевизион. «Эшархой хьаштагахь хьежар». «Къахьегамхошта — лаьрхIа дола товараш: ассортименте, дикал».
19.00 — Хоккейх йола СССР чемпионат. «Крылья Советов» — «Спартак». Ленина цIерагIча стадиона спорта Дворцера трансляци. Перерывах — «Бийса даьхаьлад вайна шун, бераш!».
21.00 — Музейшкен выставочни залашкен гIолах. «Дрезденски суртий галерей». «КIалкарахьа модараш».
21.40 — «ЦIерах йоаг». Художественни фильм.

21 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.30 — Iуйранара гимнастика.
9.15 — «Секкъа». Художественни фильм.
10.55 — «Кинонихъбара клуб». Ниститьлча — кердадараш.

РАДИО

20 ФЕВРАЛЬ

6.40 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» яхача газетий обзор.
7.22 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — «Харжамашкара информаци». «Советаши ялон» (эрсий меттала).
8.25 — Хоаман.
8.35 — Украински халкъий темаш йола фантази.
8.45 — Лаккехьарча Совета депутаталла болча кандидатех дувцараш. «Котельщиций бригадир Рыженков» (эрсий меттала).
9.15 — «Культпросветучреждений атеистически болх дIабехьар» яха беседа (нохчий меттала).
9.30 — Къона замекх яха радиожурнал (гIалгIай меттала).
16.00 — Украина Россех юхаIIакхтара 325 шу дизара хетаь Херсонски областен Нохч-ГIалгIайчоне къахьегамхой доттагIален сайре. Кердача драматически театрера трансляци.
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

21 ФЕВРАЛЬ

16.00 — Мичурина цIерагIча совхоза шурий-товарни ферма къахьегамхой декхарех оттадаь концерт (эрсий меттала).
16.30 — «Экономически оалий болхлой факультета» яха передача (эрсий меттала).
16.45 — «Шура боккхача дагие таланаш дахара». Грознени райоера корреспонденци (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Хоттам

Тахан республике гIоллен Грознен кIезиг-дукха морхаш а йолаш, йончан а йоацаш ха хургья, малхбовлехьара секунде 9 — 14 метр сиха мух а хьекхаш. Фетара температура республике гIолла 0 — 5, Грозне 1 — 3 градус шийла хургья. 21 — 24 феврале кхаьла хургья, юкъ-юкъе сиха а екхаш. цхьаццайолча моттигашка хьегIо лоа делхаргда, кIезиг-дукха дохк хургда, малхбоалехьара секунде 3 — 7 метр сиха мух хьекхаргба, бийсашка 10 — 15 градус шийла хургья. 21 — 22 феврале 1 — 6 градус шийла хургья. 23 — 24 феврале 3 градус шелалгара 2 градус йIовхалга кхоачаш хургья.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретаре — 3-34-39; партийни вахарен культурен отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; кехаьтой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорехе — 2-89-68.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-39; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-68.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка.

СФ00060. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1206.